

RUCH FILOZOFICZNY

wychodzi każdego miesiąca prócz sierpnia i września.

Wydawca i Redaktor:

Prof. Dr. KAZIMIERZ TWARDOWSKI.

Sekretarka Redakcyi: **Drka DANIELA GROMSKA.**

Czasopismo wspierają zasiłkami:

Ministerstwo Wyznań religijnych i Oświecenia publicznego,
Kasa pomocy dla osób pracujących na polu naukowym im. Dra med. Józefa Mianowskiego
oraz Komitet zarządzający funduszem im. Władysława Weryhy.

Adres Redakcyi i Administracyi „Ruchu Filozoficznego“: Łwów, Uniwersytet. Filia Redakcyi
w Warszawie: Dr. Maryan Borowski, Piękna 44. — Filia Redakcyi w Poznaniu: Prof. Dr. Stefan
Błachowski, Uniwersytet.

Prenumerata całoroczna 30 kor. (21 M.), półroczna 15 kor. (10-50 M.) z przesyłką. Numer niniejszy
5 kor. (3-50 M.).

KAZIMIERZ TWARDOWSKI.

O przygotowaniu naukowem do filozofii.

Wzmógł w ostatnich czasach ruch około reorganizacyi i organizacyi naszego szkolnictwa uwydatnił ponownie przeciwieństwo między zwolennikami przewagi kierunku humanistycznego i kierunku matematyczno-przyrodniczego w szkole średniej. W sporze tym zarówno jedna jak i druga strona powołuje się na korzyści, które zalecany przez nią system szkolny przynosi pod względem wykształcenia formalnego i materyalnego. Kwestya jest bardzo zawiła, a komplikuje ją okoliczność, że o tem, jakie kto w niej zajmuje stanowisko, decydują obok argumentów rzeczowych także a może nawet przedewszystkiem czynniki natury podmiotowej i uczuciowej, tkwiące w uzdolnieniu intelektualnem i w zamiłowaniach zwolenników obu kierunków.

Filozof znajduje się wobec tej kontrowersyi w położeniu odmiennem aniżeli przedstawiciele innych nauk lub rzecznicy różnych potrzeb praktycznych. Albowiem nie wolno mu stanąć w żadnym z obu zwalczających się obozów. Żądania, z któremi występuje strona jedna i druga, musi uznać za równouprawnione. Kto się chce poświęcić filozofii, kto pragnie na jej polu z pożytkiem pracować, ten winien sobie przyswoić zarówno odpowiednie wykształcenie humanistyczne, jak matematyczno-przyrodnicze. Odpowiedniem zaś będzie to wykształcenie wtedy, jeśli nie będzie tylko takim ogólnem w obu dziedzinach

wykształceniem, jakie daje uwzględniająca je obie szkoła średnia, lecz jeśli nadto obejmie także dokładniejszą znajomość jednej z nauk humanistycznych, jednej z nauk przyrodniczych oraz matematyki. Oto jedyne racjonalne, jak się zdaje, w sprawie tej stanowisko.

Stanowisko to wychodzi z zasadniczego założenia, że do poważnego studium i skutecznej uprawy filozofii potrzeba w ogóle naukowego wykształcenia także w zakresie wiedzy niefilozoficznej. Zwraca się więc przeciw mniemaniu, jakoby młodemu adeptowi filozofii a późniejszemu na jej niwie pracownikowi mogło wystarczyć przygotowanie wyłącznie filozoficzne. Aby uświadomić sobie błędność tego mniemania, należy sobie uprzytomnić trzy rzeczy: po pierwsze, że w wielu wypadkach nauki niefilozoficzne czyli szczegółowe dostarczają filozofii materiału do jej badań (wszak n. p. wszelkie dalej idące uogólnienie, dokonane przez nauki szczegółowe, może być rozważane ze stanowiska filozoficznego); po drugie, że pewne nauki szczegółowe odgrywają wobec pewnych nauk filozoficznych rolę nauk pomocniczych; po trzecie, że poprawności metodycznej, tak bardzo potrzebnej w dociekaniach filozoficznych, nabyć można jedynie drogą oswojenia się z wymogami i zasadami metodycznymi, obowiązującymi w naukach szczegółowych. Skoro więc z tych trzech powodów filozof musi posiadać pozafilozoficzne wykształcenie naukowe, jasną jest na tej samej podstawie rzeczą, że nie może ono być oparte na jednej tylko nauce, bądź humanistycznej, bądź przyrodniczej, bądź wreszcie na matematyce, lecz że winno ono w sposób powyżej określony uwzględniać wszystkie te trzy dziedziny wiedzy ludzkiej.

Aby się jeszcze dowodniej przekonać o słuszności tego postulatu, wystarczy na jednym lub drugim przykładzie rozważyć konsekwencje, do których prowadzi jego zaniedbanie. Kto n. p. przystępuje do filozofii z wyłącznie matematycznym przygotowaniem naukowym, ten będzie mógł uprawiać skutecznie logikę teoretyczną, lecz wkraczając w inne dziedziny filozoficznych badań, chociażby tylko na pole metodologii nauk, nie mówiąc już o psychologii, będzie tracił grunt pod nogami a ratując się przed utonięciem w mętnej wodzie ogólników, przeniesie łatwo matematyczny sposób ujmowania rzeczy na zagadnienia, których rozwiązania na tej drodze szukać nie należy. Konieczna tu jest więc przeciwwaga w postaci przygotowania naukowego w zakresie nauk empirycznych. Ale kto posiada takie przygotowanie na polu tylko jednej z tego rodzaju nauk, n. p. fizyki, ten nietylko nie potrafi samodzielnie rozważać zagadnień z metodologii nauk historycznych, lecz także — i w wyższym jeszcze stopniu — natrafi na rozliczne trudności, zajmując się bez znajomości fizjologii i w ogóle biologii psychologią. Lecz i bez matematyki — jako nauki pomocniczej — psycholog nie może się obejść. Tak więc studium filozofii i samodzielna praca filozoficzna opierać się muszą na odpowiednio obszernem przygotowaniu naukowym w zakresie wiedzy niefilozoficznej. W przeciwnym razie studium to i praca ta stają się niechybnie jednostronnymi i prowadzić

muszą do bardzo daleko idącej specjalizacji, niezgodnej z samą istotą filozofii. A chcąc przy niedostatecznym przygotowaniu naukowem tej specjalizacji uniknąć, łatwo można popaść w coś bez porównania gorszego, mianowicie w płytkość!

Mówiąc o naukach niefilozoficznych, których dokładna znajomość jest każdemu filozofowi potrzebna, nie wolno zapominać o historii filozofii. Będąc gałęzią historii, nie jest ona nauką filozoficzną; wszelako stosunek historii filozofii do filozofii jest różny od stosunku n. p. historii matematyki do matematyki. Albowiem zrozumienie historycznego rozwoju matematyki suponuje wprawdzie znajomość samej matematyki, lecz można uprawiać skutecznie matematykę bez znajomości jej historycznego rozwoju. Inaczej ma się rzecz z filozofią i jej historią. Nietylko bowiem niepodobna zajmować się poważnie historią filozofii, nie obcując wprost z samymi zagadnieniami filozoficznymi, lecz w formułowaniu i rozwiązywaniu tych zagadnień znajomość historii filozofii bywa zwykle niezbędnym środkiem pomocniczym. Studium filozofii musi tedy iść ręką w rękę ze studium historii filozofii, przyczem nie trzeba dowodzić, że droga do naukowego traktowania historii filozofii stoi otworem tylko dla tych, którzy umieją jej podstawowe źródła greckie i łacińskie czytać w oryginale.

Rzecz jasna, że całkowite spełnienie przedstawionego tutaj postulatu przygotowania naukowego do filozofii leży prawie w zakresie ideału. Prawie, albowiem zdarzają się wypadki jego realizacji, n. p. w Arystotelesie lub w Leibnizu. Ale są to wypadki zgoła wyjątkowe. Na ogół można mówić tylko o większym lub mniejszym zbliżaniu się do tego ideału. A wtedy zakres i kierunek naukowego przygotowania do filozofii odpowiada zakresowi i kierunkowi filozofowania i na odwrót, w tem znaczeniu, że szczególne zainteresowanie się pewną dziedziną zagadnień filozoficznych wymaga też do swego zaspokojenia odpowiednio dobranego przygotowania naukowego, i nawzajem rodzaj przygotowania naukowego rozstrzyga o tem, ku którym zagadnieniom filozoficznym ktoś się głównie zwraca oraz o tem, w jakim duchu je rozwiązuje. Jest to jednak stan rzeczy niedoskonały, a dążyć winniśmy do doskonałości. Kto zaś powie, że w ten sposób wymaga się od filozofa za wiele, ten niechaj pamięta, że filozofia daje człowiekowi tyle, iż ma prawo wymagać za to od niego wiele, prawie za wiele!

SPRAWOZDANIA.

Kotarbiński T. W sprawie potrzeb filozofii u nas. — Nauka Polska. Jej potrzeby, organizacja i rozwój. Rocznik Kasy pomocy dla osób pracujących na polu naukowem im. Dra Józefa Mianowskiego. Tom I. Warszawa, 1918, str. 443—452.

Twardowski K. O potrzebach filozofii polskiej. — Tamże, str. 453—486.

Błachowski S. W sprawie potrzeb nau-

kowych w zakresie psychologii. — Tamże, str. 487—488.

Wymienione w tytule rozprawy są odpowiedzią trzech przedstawicieli nauk filozoficznych na ankietę urządzoną przez Kasę im. Mianowskiego wśród uczonych polskich w sprawie potrzeb nauki polskiej.

Pierwsza z tych rozpraw dotyczy nie całej dziedziny nauk filozoficznych, lecz — z pominięciem psychologii, estetyki i etyki

a

wraz z socjologią — ogranicza się jedynie do potrzeb logiki, metodologii, teorii poznania i metafizyki, potrącając tylko ubocznie o historię filozofii (str. 443).

W zakresie tych nauk „największym skarbem dla postępu nauki jest sam myślący człowiek“ (str. 444).

Najpilniejszą przeto potrzebą naukową w tej dziedzinie jest zapewnienie pracownikom możliwości filozofowania, stworzenie takich warunków osobistych ludziom chętnym i zdolnym do filozofowania, któreby dopuszczały swobodny rozwój ich myśli naukowej.

Praktycznie jest to możliwe przez zorganizowanie typu zajęcia, któreby człowieka, zmuszonego do zarobkowania, nie odrywało od jego filozoficznych problemów. Takim zajęciem jest wszelka praca teoretyczna, bądź wykładowa, bądź badawcza. Należałoby tedy: albo powierzać pracownikom filozoficznym prowadzenie wykładów i ćwiczeń jużto z dziedziny samej filozofii jużto z dziedziny jakiejś innej znanej im dyscypliny naukowej — i to przy dostatecznej remuneracji oraz w wyższym zakresie, więc w wyższym zakładzie naukowym — albo też — co lepsza — oprócz pracowników filozoficznych o jakąś instytucję naukową, któraby zapewniła im byt, wymagając w zamian zdawania sprawy z dokonanej pracy naukowej. Stosunek uczonych do takiej instytucji przedstawia sobie autor w ten sposób, iż udzielanie subwencji przywiązane byłoby do pewnej pracy pomocniczej, a jednak ściśle się łączącej z zakresem badań danego uczonego np. do przekładania dzieł cennego autora obcego, dotychczas literaturze naszej nieprzyswojonego. Praca ta winnaby się łączyć z remuneracją, któraby pozwalała danemu uczonemu resztę czasu poświęcać dociekaniom teoretycznym. Z tych zaś studyów teoretycznych byłby każdy zobowiązany zdawać sprawę przez wygłoszenie pewnej ilości wykładów, zawierających, o ile możliwości, samodzielne wyniki badań (str. 444—445).

Poza warunkami materialnymi i osobistymi pracy jest potrzebą postępu myśli

b

filozoficznej odpowiednia atmosfera naukowa, środowisko. Czynniki, które się składają na taką atmosferę są: 1. Zrzeszenia filozoficzne. 2. Czasopisma filozoficzne; w tej dziedzinie uważa autor za aktualną potrzebę wznowienia Ruchu filozoficznego, za potrzebę zaś przyszłości większą specjalizację, któraby pozwoliła zarysowującym się już dziś przeciwieństwom teoretycznym wypowiadać się w kilku czasopismach filozoficznych, a nie — jak dotychczas — na łamach jednego tylko „Przeglądu filozoficznego“. 3. Dydaktyka w zakresie filozofii, której postulatami są: ustalenie elementarnego kursu logiki w programach szkolnych i pogłębienie kultury filozoficznej w nauczycielstwie, do czego droga prowadzi przez wzmocnienie stanowiska filozofii w uniwersytetach (str. 445—448).

Trzecią dziedziną potrzeb filozofii polskiej, którą autor omawia, są książki. Tu brak zdaniem jego: 1. oryginalnie napisanego podręcznika logiki, stojącego na współczesnym poziomie rozwoju tej nauki; 2. zarysu historii filozofii; 3. przekładów klasyków filozofii na język polski oraz 4. takichże przekładów współczesnych aktualnych dzieł filozoficznych, głośnych na zachodzie (str. 448).

Do uwag powyższych dodane są „Informacje do tekstu“ (str. 449—452), dotyczące istniejących polskich zrzeszeń filozoficznych oraz polskich przekładów Platona i Arystotelesa (w związku z poruszoną przez autora wyżej kwestyą przekładów klasyków filozofii na język polski).

Prof. Twardowski zaczyna swe wywody wyliczeniem istniejących w Polsce instytucji i wydawnictw filozoficznych (str. 453—461), poczem przechodzi do omówienia potrzeb filozofii polskiej. Za potrzeby takie uważa:

1. Stworzenie centrali katalogowej, utrzymującej ewidencję wszystkich dzieł i czasopism filozoficznych, które znajdują się w bibliotekach uniwersytetów i organizacji filozoficznych polskich (str. 461—462).

2. Sporządzenie bibliografii filozoficznej, obejmującej dorobek przeszłości i stałe uzu-

a

pełnianie jej literaturą bieżącą (str. 462—465).

3. Ułożenie encyklopedyi filozoficznej na wzór istniejących tego rodzaju wydawnictw obcych, ale z uwzględnieniem filozofii polskiej, jej przedstawicieli i jej terminologii (str. 465—467).

4. Wydanie słownika terminologicznego, któryby podawał wyrazy polskie odpowiadające terminom filozoficznym języków klasycznych i zachodnio-europejskich (str. 467).

5. Przystawianie polskiej literaturze filozoficznej wszystkich głównych dzieł klasyków filozofii jakoteż najwybitniejszych publikacji obcych autorów filozoficznych doby współczesnej zapomocą przekładów, odpowiadających wymogom ścisłości naukowej i duchowi języka polskiego (str. 467—469).

6. Uprzysiębianie dawniejszych polskich dzieł filozoficznych zapomocą przedruków (str. 469—470).

7. Opracowanie całości kształtu dzieł filozofii i to zarówno w formie zwięzłej, podręcznikowej, uzupełnionej „Wypisami filozoficznymi” jak też w formie obszerniejszych opracowań poszczególnych działów historii filozofii dla użytku studyów specjalnych (str. 470—473).

8. Opracowanie szeregu podręczników poszczególnych nauk filozoficznych, osobno dla potrzeb szkolnictwa średniego w zakresie logiki i psychologii, osobno zaś dla potrzeb studyów uniwersyteckich w zakresie wszystkich wogóle nauk filozoficznych. Z pomiędzy podręczników uniwersyteckich najpilniejszą potrzebę zaspokoiłby podręcznik psychologii oraz osobny podręcznik psychologii eksperymentalnej z dodanym doń Przewodnikiem do ćwiczeń z zakresu psychologii eksperymentalnej (str. 473—476).

9. Założenie odrębnego czasopisma psychologicznego (str. 476—477).

10. Rozpisywanie konkursów na odpowiednio dobrane tematy filozoficzne (str. 477—478).

11. Organizowanie zjazdów filozoficznych (str. 478—479).

12. Kształcenie pracowników na niwie filozofii i to zarówno w zakresie samo-

b

dzielnych badań filozoficznych jak też w zakresie nauczania filozofii (str. 479—480).

13. Pomnożenie katedr filozoficznych w uniwersytetach polskich oraz obfitsze niż dotąd dotowanie zakładów uniwersyteckich poświęconych filozofii (str. 480—482).

14. Odpowiednie przygotowanie młodzieży do pracy filozoficznej przez gruntowne wykształcenie ogólne w zakresie nauk humanistycznych i matematyczno-przyrodniczych (str. 483—484).

15. Fundowanie stypendyów przeznaczonych dla młodzieży poświęcającej się filozofii (str. 483—484).

16. Organizowanie pomocy materialnej dla posiadających stopień akademicki pracowników na niwie filozofii (str. 484—485).

Omawiając każdą z wyliczonych wyżej potrzeb filozofii polskiej, autor zdaje sprawę z tego, co dotąd w Polsce dla zaspokojenia jej uczyniono i — kończąc — sprwadza wszystkie przytoczone przez siebie potrzeby filozofii polskiej do dwu kategorii: do potrzeby obfitszych, niż dotąd, środków pieniężnych oraz większej, niż dotąd, liczby pracowników.

Droga do zaspokojenia tych potrzeb prowadzi przez odczucie potrzeby filozofii, co znowu uwarunkowane jest rozwojem postępu duchowego i kultury umysłowej społeczeństwa.

Dr. S. Błachowski formuluje potrzeby psychologii polskiej w czterech punktach:

1. Opracowanie podręcznika psychologii o charakterze ściśle naukowym.

2. Ustalenie i ujednostajnienie polskiej terminologii psychologicznej zapomocą słownika psychologicznego.

3. Założenie czasopisma psychologicznego.

4. Udzielenie pomocy finansowej pracownikom na polu psychologii, zarówno w celu umożliwienia im dokonywania eksperymentów jak też w celu uwolnienia ich od trosk materialnych.

Drka Daniela Gromska (Lwów).

Stefan Harassek. Kant w Polsce przed rokiem 1830. (Prace historyczno-literackie, Nr. 8). Kraków, 1916, str. 187.

a

Książka składa się z czterech części. Część pierwsza omawia polskich przeciwników i krytyków Kanta. Pokazuje, jak najznakomitsi ludzie z przełomu XVIII. i XIX. wieku, najczcigodniejsi nauczyciele narodu — Kołłątaj, Tadeusz Czacki, Staszyc — zwalczali namiętnie Kanta (którego znali bardzo niedostatecznie), bo lękali się, że pod wpływem jego nauki rozbudzi się znów zamiętanie do metafizyki i umysłowość polska utraci te cechy, o które walczyli dla niej z największym wysiłkiem: jasność i empiryczność. Podobne intencje miał i Jan Śniadecki w swej polemice z Kantem, i może jeden tylko Anioł Dowgird zwalczał go dla względów czysto teoretycznych.

Część druga książki zestawia tłumaczenia dzieł Kanta i informację, jakie posiadano o nim w Polsce w początkach XIX. wieku, i stwierdza wielkie ich ubóstwo i przypadkowość. Anonimowy artykuł w „kieszonkowym kalendarzyku krakowskim“ na rok 1802 był jeszcze najpoważniejszą wtedy informacją o nauce Kanta! Oddzielne rozdziały tej części książki omawiają działalność „pierwszych kantystów“: Jędrzeja Śniadeckiego i Jana Kalasantego Szaniawskiego.

Część trzecia przedstawia logikę, jaka pod wpływem Kanta rozwinęła się w Polsce: obszernie przedstawia logikę Jarońskiego, a potem już tylko krótko dotyka pokrewnych publikacji Jankowskiego, Zubelewicza, Chojnackiego.

Część czwarta wreszcie przedstawia filozofię praktyczną, uprawianą w duchu Kanta: zaczyna od Michała Czackiego, potem referuje poglądy Kosickiego, Jankowskiego, uwzględnia też prace rękopiśmienne, przechowywane w Bibl. Jagiellońskiej; dotyka także wpływu Kanta na prawników polskich, przede wszystkim na Romualda Hubego.

Praca kończy się uwagami dotyczącymi stosunku do Kanta ówczesnej młodzieży akademickiej. Wobec braku materiału z innych wszechnic, uwagi dotyczą prawie wyłącznie Wilna. W tym związku omówiona jest niechęć, jaką Mickiewicz żywił

b

ku Kantowi, którego zresztą znał tylko z drugiej ręki, bardzo niedostatecznie i w ważnych punktach zupełnie fałszywie.

Autor w pracy swej stwierdza wyraźnie, że Jan Śniadecki nie był, jak się to potocznie twierdzi, poważnym krytykiem Kanta, że nie znał jego pism, że przeciwstawiał się mu nie jako filozof, lecz jako „wychowawca narodu“. — Zbity tu jest pogląd wyznawany przez głównych historyków polskiej filozofii tego okresu, Struvego i Straszewskiego (przez tego drugiego z zastrzeżeniami), że Dowgird jest kantystą; przeciwnie, Dowgird jest zaliczony do przeciwników Kanta, a nawet uznany za jedyne, który mu się poważnie przeciwstawił jako filozof. — Zwrócona jest tu uwaga na to, że i Jędrzej Śniadecki „doniosłości i nowości problematów, zawierających się w „Krytyce czystego rozumu“ nigdy należycie nie docenił“, że wpływ nań Kanta „jakkolwiek niewątpliwy, jest przecież bardzo ograniczony“. — Ale także i stary zwyczaj nazywania Szaniawskiego „kantystą“ niezbyt jest słuszny i „tłumaczy się przedewszystkiem powszechnem w ówczesnej Polsce mniemaniem, że cała współczesna metafizyka niemiecka a filozofia Kanta to jedno“. Szaniawski zachęcał do zaznajamiania się z filozofią niemiecką, na samego Kanta kładł stosunkowo mały nacisk. Przytem „patrzył na Kanta nie tyle ze stanowiska jego własnej filozofii, ile z odległości późniejszego idealizmu“. — Dalej zaznaczona jest w tej książce mocniej, niż to czyniono dotychczas, że logika kantowska w Polsce powstała bez znajomości samego Kanta, lecz z drugiej ręki. Nie stanowi wyjątku i Jaroński, który „tłumacząc całe ustępy z Wenzla, nie wiedział prawdopodobnie, że dosłownie przekłada logikę (Kanta w wydaniu) Jaeschego“. — Wykazane jest wreszcie, jak dowolnie etycy polscy operowali myślami Kanta i jak — może bez świadomości tego, co czynią — zmieniali zasadnicze tezy jego filozofii praktycznej.

Konkluzja książki jest taka: „nie spotkaliśmy na swej drodze umysłów — w tej dziedzinie — twórczych. Epoki pan o-

a

wania filozofii krytycznej u nas nie było, co więcej nie było nawet gruntowniejszych nad tą filozofią studyów... To, co w filozofii Kanta jest najcenniejszego i nieśmiertelnego, to jest idea krytycyzmu, przeszło u nas wówczas bez śladu": „Pomimo to wszystko sądzimy — pisze autor — że warto się było zająć wpływem Kanta na umysłowość polską przed rokiem 1830. W tym studyum przesunęła się przed nami cała ewolucja myśli polskiej od empiryzmu oświecenia do idealizmu epoki romantycznej“.

Omawiana książka ukazała się jako zeszyt „Prac historyczno-literackich“ i powstała, jak powiada wstęp, z zachęty historyka literatury*). Jest też nieco inna niż większość prac pisanych przez „historyków filozofii“. Posiada wyszkolenie właściwe pracownikom na polu historii literatury. Temat książki jest tego rodzaju, że takie wyszkolenie było szczególnie pożądane. Chodzi w niej bowiem nie o analizę stanowiska filozoficznego (analiza ta została już zrobiona przez innych), lecz o sprawdzenie, czy, jak, kiedy i dlaczego to stanowisko bywało zajmowane w Polsce.

Książka ułożona jest przejrzyście, pisana jest jasno i z literacką kulturą. Co więcej, wykazuje opanowanie tematu i sąd jasny i zdecydowany. Autor ma przygotowanie nie tylko literackie, ale i filozoficzne. Zwłaszcza pojęcie kantyzmu, które autor kładzie u podłoża pracy i stosuje jako probierz oceny polskich kantystów, jest bez zarzutu.

Władysław Tatarakiewicz (Wilno).

PRZEGLĄD CZASOPISM.

I.

Scientia. Rok XI. Tom XXII.

H. Delacroix: Le mysticisme et la religion. C. d. Str. 27—38. — *Eugenio Rignano*: Les

*) Tem mniej zrozumiałym jest fakt, że temu zbiorowemu wydawnictwu nadano tytuł „Prac historyczno-literackich“, tworząc z wyrażenia „historia literatury“ przymiotnik złożony „historyczno-literacki“. Zob. artykuł Prof. Dra Kazimierza Twardowskiego p. t. „Wpływy niemieckie w polskiej terminologii filozoficznej“, Ruch filozoficzny, I, 1911, str. 185/187. (Przyp. Redakcyi).

b

diverses mentalités logiques. Str. 95—125. — *G. Armellini*: Le comete e il calcolo della probabilità. Str. 255—264. — *Edouard Claparède*: La psychologie de l'intelligence. Str. 353—368.

Scientia. Rok XII. Tom XXIII. Nr. LXXIX. I. — LXXXIII. 5. 1)

G. Milhaud: L'oeuvre de Descartes pendant l'hiver 1619—1620. I. Partie: la méthode et la mathesis. Str. 1—8; 77—90. — *G. Sarton*: Le nouvel humanisme. Str. 161—175. — *G. Castelnovo*: Il calcolo della probabilità e le scienze di osservazione. Str. 176—184. — *G. Castelnovo*: Questioni di metodo nel calcolo della probabilità. Str. 231—248. — *Y. Delage*: Le rêve et la condition psychique du rêveur. Str. 259—270. — *A. Rey*: La renaissance du cinématisme. II.: Le nouveau cinématisme et sa position philosophique. Str. 329—340.

Scientia. Rok XIII. Tom XXV.

E. Rabaud: Evolution et sexualité. — *G. Bohn*: Une orientation nouvelle de la biologie.

Scientia. Rok XIII. Tom XXVI.

Thomson J. A.: The new biology. Str. 113—125; 208—219. — *Palatini A.*: La teoria di relatività nel suo sviluppo storico. Str. 195—207; 277—289. — *Belot E.*: Le danger de l'application du calcul des probabilités aux sciences de la nature et en particulier à l'astronomie. Str. 242—249. — *Rignano E.*: Pathologie du raisonnement. I. Partie: L'incohérence et l'illogicité des rêves. Str. 362—416. II. Partie: Fous cohérents et illogiques par monoaffectisme. Str. 460—478. — *Favaro A.*: Il posto di Leonardo nella storia delle scienze. Str. 437—448. — *Bowyer E. L.*: Sur l'origine et les modifications des hyménoptères paralyseurs. Str. 449—459.

Scientia. Rok XIV (1920). Tom XXVII. Nr. XCIII. I.—XCIV. 3.

O. Lodge: Atomic energy. Str. 1—5. — *E. Rignano*: Pathologie du raisonnement. III. Partie: Fous incohérents par instabilité ou impuissance ou absence des tendances affectives.

II.

Mind. Nr. 92. 2)

George Trumbull Ladd: A defence of idealism. Str. 473—488. — *E. H. Strange*: Objectives, truth and error. Str. 489—509. — *W. W. Carlile*: Intercourse as the basis of thought. Str. 510—521. — *B. Muscio*: The Hegelian dialectic. Str. 522—541. — *A. Klein*: A proposed new classification of terms. Str. 542—549. — *C. A. Mercier*: Some fundamentals of logic. Str. 550—557. — *F. C. S. Schiller*: Prof. Ross on Aristotle's self-refutation. Str. 558—563. — *C. A. Mercier*: Dr. Mercier and the logicians. Str. 564—567. — *F. C. S. Schiller*: Dr. Mercier and formal logic. Str. 568—569.

1) Nr. LXXXIV. 6. tomu XXIII. i tom XXIV. nie doszły rąk Redakcyi.

2) Treści tego zeszytu nie mogliśmy podać w miejscu właściwym, gdyż doszedł nas dopiero teraz. (Zob. Ruch fil. IV. 217 a).

a

III.

Revue de métaphysique et de morale. XXVI. (1919)¹⁾.

B. Croce: Critique de moi-même. Str. 1—40. — *D. Parodi*: Ernest Renan et la philosophie contemporaine. Str. 41—66. — *M. Dorolle*: Liberté et pensée. Str. 67—88. — *L. Selme*: L'entropie, extension conservatrice. Str. 89—118. — *G. Marcel*: La métaphysique de Josiah Royce. Str. 119—149; 211—246. — *E. Durkheim*: La pédagogie de Rousseau. Str. 152—180. — *G. Davy*: Emile Durkheim: l'Homme. Str. 181—198. — *F. Michaud*: La dégradation de l'énergie et le principe de Carnot. Str. 199—210. — *G. Milhaud*: La question de la sincérité de Descartes. Str. 297—311. — *A. Raymond*: Sur une définition possible des Ordinaux transfinitis. Str. 313—334. — *E. Bourguet*: Sur la composition du „Phèdre“. Str. 335—351. — *R. Lenoir*: La doctrine de Ravaisson et la Pensée moderne. Str. 353—374. — *G. Muret*: A propos de l'Entropie. Str. 387—388. — *E. Rignano*: Sur la méthode d'enseignement des mathématiques et des sciences pour la formation du futur maître. Str. 389—399. — *G. Aillet*: La „Force majeure“ et la guerre. Str. 401—424. — *A. Spir*: Correspondance inédite de A. Spir. Lettres à A. Penjon. Str. 425—441. — *E. Bréhier*: L'idée du néant et le problème de l'origine radicale dans le néo-platonisme grec. Str. 443—475. — *L. Blanchet*: L'attitude religieuse des Jésuites et les sources du pari de Pascal. Str. 477—516; 617—647. — *L. Rougier*: A propos de la démonstration géométrique: réponse à M. Goblot. Str. 517—521. — *S. Ginzberg*: A propos du fondement de l'induction. Str. 523—527. — *V. Delbos*: Les facteurs Kantiens de la philosophie allemande du commencement du XIXe siècle. Str. 569—593. — *L. Rougier*: Les erreurs systématiques de l'intuition. Str. 595—616. — *O. Hamelin*: La volonté, la liberté et la certitude d'après Renouvier. Str. 685—704. — *L. Weber*: Les derniers progrès de la physique. Str. 705—738. — *R. Lenoir*: La psychologie de Ribot et la pensée contemporaine. Str. 739—763.

IV.

Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik. 164.

Alois Höfler: Ueber den Begriff der Entwicklung. Str. 1—18. — *A. Oelzelt-Newin*: Ueber A. Meinongs Versuch, das induktive Erkennen zu begründen. Str. 19—32. — *Hans Eibl*: Die Stellung des Klemens von Alexandrien zur griechischen Bildung. Str. 33—59. — *Elisabeth von Orth*: Kunstgeschichtliche Grundbegriffe. Str. 60—80. — *Seeberg Reinhold*: Zur Religionsphilosophie Luthers. Str. 81—115. — *H. Siebeck*: Die Welt und das Gute in ihrem Grundverhältnis. Str. 115—127. — *Bruno Bauch*: Unser

¹⁾ Numery 3.—6. tomu XXII. oraz tomy XXIII.—XXV. nie doszły jeszcze rąk Redakcyi.

b

philosophisches Interesse an Luther. Str. 128—148. — *Peter Petersen*: Aristotelisches in der Theologie Melanchthons. Str. 149—158. — *Heinrich Scholz*: Das dreifache Erbe der Reformation. Str. 159—166. — *A. W. Hunzinger*: Luther und die Mystik. Str. 166—189.

V.

Archiv für Geschichte der Philosophie. XXIX.

W. Sauge: Briefe von K. Rosenkranz an M. Schasler. Str. 1—18. — *Arthur Goldstein*: Der Widerspruch im Wesen des Sittlichen und Sozialen. Str. 19—33. — *Dr. David Einhorn*: Über die wahre Bestimmung der Geschichtsschreibung der Philosophie. Str. 34—42. — *Otto Ziller*: Gustav Schilling. Sein Leben und Würdigung seiner Philosophie. Str. 43—68. — *Paul Feldkeller*: Materialistische und idealistische Kriegesphilosophie. Str. 69—74. — *Dr. Joh. Zahlfleisch*: Ein Versehen Vaihingers bezüglich Schein und Erscheinung. Str. 75—78. — *Prof. Dr. Horten*: Jahresbericht über die Philosophie im Islam. Str. 79—95. — *Dr. Adalbert Stemer*: Die Etymologien in Platons Kratylus. Str. 109—132. — *Maria Groener*: Das vierte Jahrbuch der Schopenhauer-Gesellschaft. Str. 133—143. — *Dr. Johannes Dräseke*: In welchem Verhältnis steht Spinozas Lehre von Leib und Seele zu der seiner Vorgänger? Str. 144—168. — *Paul Scheerer*: Die wahre Triebfeder des sittlichen Handelns nach August Döring. Str. 169—178. — *Gustav Körber*: Die realen Grundlagen der Hegelschen Philosophie. Str. 179—191. — *Dr. Hans Kurfjess*: Zu Goethes „Werther“. Ästhetisch-psychologische Untersuchungen zur 1. und 2. Fassung. Str. 192—202. — *Prof. Hubert Rick*: Der Dialog Charmides. Str. 211—234; 353—359. — *Dr. Karl Skopek*: Die Begründung einer idealen Weltanschauung. Str. 235—255. — *Dr. Spehner*: Malebranches Okkasionalismus im Lichte der Kritik. Str. 256—280. — *M. Lewinski*: Shakespeare und Goethe in ethischer Betrachtung. Str. 281—303. — *Dr. Johannes Dräseke*: Noch einmal zu Johannes Scotus. Str. 304—308. — *H. Gomperz*: Ernst Mach. Str. 321—328. — *Dr. Erpelt*: Herbarts und Benekes Kritiken des Schopenhauerschen Hauptwerkes und ihre Aufnahme. Str. 329—352. — *Otto Ziller*: G. Schilling als Metaphysiker. Str. 360—381. — *Dr. Johannes Dräseke*: Friedrichs des Grossen Examen critique du Système de la nature. Str. 382—403.

Archiv für Geschichte der Philosophie. XXX.

Dr. Erpelt: Herbarts und Benekes Kritiken des Schopenhauerschen Hauptwerkes und ihre Aufnahme. Str. 1—37; 139—173. — *Dr. H. F. Müller*: Die Lehre vom Logos bei Plotinos. Str. 38—65. — *Dr. Alfred Werner*: Nietzsche als Philosoph und die Philosophie unserer Tage. Str. 66—77. — *Dr. Wilhelm M. Frankl*: Dialog: Platon oder über die ersten Dinge zur Einführung in die Methode des Platonismus. Str. 78—84. — *Börner Wilhelm*: Franz C. Müller-Lyer. Str. 95—97. — *Prof. Dr. Albert Adamkiewicz*:

a

Zum Wesen der Schlawlosigkeit. Str. 98—110. — *Dr. Kurt Warmuth*; Soeren Kierkegaard — ein Seelsorger für die Seelsorger. Str. 111—138. — *Gustav Körber*; Der Marburger Logismus und sein Verhältnis zu Hegel. Str. 189—202. — *Max Pomtow*; Die Historik Wilhelm Diltheys. Str. 203—240. — *Emanuel Seyler*; Hypothese und Fiktion. Str. 241—242. — *Kurt Hiller*; Die philosophische Rechtslehre des Jakob Friedrich Fries. Str. 251—269. — *Dr. Hubert Röck*; Kritisches Verzeichnis der philosophischen Schriften Holbachs. Str. 270—290.

VI.

Zeitschrift für Psychologie. LXXVIII.

W. Stern; Die Psychologie und der Personalismus. Str. 1—54. — *Friedrich Seifert*; Zur Psychologie der Abstraktion und Gestaltauffassung. Str. 55—144. — *Dr. J. Lindworsky*; Voruntersuchungen über die Perseverationstendenz der Vokale in der geordneten Rede. Str. 145—180. — *G. J. B. Müller*; Die Assoziation sukzessiver Vorstellungen. Str. 181—197. — *Hans Henning*; Versuche über die Residuen. Str. 198—269. — *P. Zimmermann*; Über die Abhängigkeit des Tiefeneindrucks von der Deutlichkeit der Konturen. Str. 270—316. — *J. S. Szymanski*; Versuche über die Entwicklung der Fähigkeit zum rationalen Handeln bei Kindern. Str. 317—321.

VII.

Zeitschrift für Aesthetik und allgemeine Kunstwissenschaft. X. 1).

Bela Lázár; Das Grundgesetz der monumentalen Skulptur. Str. 1—10. — *Maria Grunewald*; Ueber Entwicklung und Stil in der Geschichte der bildenden Kunst. Str. 11—23. — *Christoph Schwantke*; Vom Tragischen. Str. 24—35. — *Kurt Breysig*; Die Grundmasse kirchlicher Innenräume und ihre Wirkung auf unser Raumgefühl. Eine stilgeschichtliche Untersuchung. Str. 36—67. — Zur Erinnerung an Theodor Lipps. Str. 68—73. — Zur Erinnerung an Ernst Heidrich. Str. 73—76. — Zur Erinnerung an Theodor Poppe. Str. 76. — *Richard Hamann*; Zur Begründung der Aesthetik. Str. 113—160. — *Paul Feldkeller*; Der Anteil des Denkens am musikalischen Kunstgenuss. Str. 161—190; 267—289. — *August H. Kober*; Der Begriff der Literaturgeschichte. Str. 191—206. — *Sverre Klausen*; Das Problem der Schönheit und die Methoden der Aesthetik. Eine Studie auf Kantischer Grundlage. Str. 241—266. — *Ilse Reicken*; Das Dichten in psychologischer Betrachtung. Str. 290—345. — *Erich Major*; Kunst und Krieg. Str. 346—353. — *Emil Utitz*; Vom Schaffen des Künstlers. Str. 369—434. — *O. Walzel*; Herbart über dichterische Form. Str. 435—454. — *Julius Mitrovics*; Das Grundproblem der ästhetischen Lust. Str. 455—460. — *Erwin Panofsky*;

1) Numery 3. i 4. tomu IX. nie doszły rąk Redakcyi.

„Ruch Filozoficzny“ 1920. Nr. 6.

b

Das Problem des Stils in der bildenden Kunst. Str. 460—467.

Zeitschrift für Aesthetik und allgemeine Kunstwissenschaft. XI.

Adolf Dyroff; Zur Geschichte des Kontrastgesetzes. Str. 1—3. — *Emma von Ritoók*; Das Hässliche in der Kunst. Str. 4—27. — *Mela Escherich*; Das nordische Formgefühl in seinem Verhältnis zur Antike. Str. 28—35. — *Viktor Lovinsky*; Raum und Geschehnis in Poussins Kunst. Str. 36—45. — *Hugo Marcus*; Die Distanz in der Landschaft. Str. 46—60. — *Melitta Gerhard*; Die Bauerburschen-Episode im Werther. Str. 61—74. — Zur Erinnerung an Stephan Witasek. Str. 75—77. — Zur Erinnerung an Waldemar Conrad. Str. 77. — *Gerhart Rodenwaldt*; Zur begrifflichen und geschichtlichen Bedeutung des Klassischen in der bildenden Kunst. Eine kunstphilosophische Studie. Str. 113—131. — *Willi Flemming*; Epos und Drama. Str. 132—179. — *Margarete Calinich*; Ueber das Anekdotische in der Malerei. Str. 180—188. — Zur Erinnerung an Ernst Meumann. Str. 189—193. — Zur Erinnerung an Oswald Külpe. Str. 193—197. — *Hans Lorenz Stoltenberg*; Schwebreime. Str. 198—200. — *Georg von Lukács*; Die Theorie des Romans. Ein geschichtsphilosophischer Versuch über die Formen der grossen Epik. Str. 225—271; 390—431. — *Albert Görland*; Die Idee des Zufalls in der Geschichte der Komödie. Str. 272—285. — *Johannes Bate*; Leben und Bühne in der dramatischen Dichtung. Str. 286—307. — *Karl A. J. Meyer*; Der Typus des Künstlers in der Dichtung Thomas Manns. Str. 308—329. — *Adolphe Bernays*; Bemerkungen zu Feuerbachs „Konzert“. Str. 330—334. — *Alfred Doren*; Karl Lamprechts Geschichtstheorie und die Kunstgeschichte. Str. 353—389. — *Gerhart Rodenwaldt*; Wölfflins „Grundbegriffe“ und die antike Kunst. Str. 432—441. — *Alfred Werner*; Grundwissenschaft und Ästhetik. Str. 441—444.

ZAPISKI BIBLIOGRAFICZNE.

a) Prace polskie.

Wypisy filozoficzne. Podręcznik do użytku przy nauce psychologii i logiki. Ułożyli Dr. fil. Stefan Frycz i Alfred Tom. Warszawa, „Książka Polska“, skł. gł. w Polskiej Składnicy Pomocy Szkolnych, 1919, str. VIII. 62.

Towiański Andrzej. Wybór pism i nauk. Opracował Dr. St. Pigoń. Kraków, Krakowska Spółka Wydawnicza, str. 168. (Biblioteka Narodowa, Serya I. Nr. 8.).

Klaczkin Jakób Dr. Filozofia żydostwa Hermana Cohena. — Tel-Awiw, Łódź-Warszawa, listopad 1919, str. 149—154.

J. P. Władysław Horodyski. — Gazeta lwowska, 5. lutego 1920.

6 a

a

7. Filozofia życia. (Prentice Mulford). — Wiek Nowy, Lwów, 14. lutego 1920.

Monadologia Leibniza i jej konsekwencje. — Brzask, Poznań, 1919. 12.

Kurcyusz A. Państwo Platona. — Świt, Warszawa, wrzesień 1919, str. 16—21.

Przybyszewski Stanisław. Ekspresjonizm, Słowacki i Genesis z Ducha. Poznań, 1919. M. 4. (Biblioteka Zdroju, t. I.).

Krawczyk Stanisław. Organizacja psychiczna Macieja Strykowskiego z uwzględnieniem tła epoki. — Rok Polski, kwiecień, maj 1919, str. 236—245.

Rowid Henryk. Trentowski w Paryżu. — Ruch pedagogiczny, Kraków, grudzień 1919, str. 177—181.

Nieco o metafizyce. — Brzask, Poznań, V. 9. 10.

Radziwiłłowicz R. Dr. Zagadnienia psychologii. Kraków, „Książka”. Warszawa, Arct, 1919.

Mazurkiewicz J. Dr. O anatomicznym podłożu stanów psychicznych i ich zaburzeń. Księga zbiorowa Szpitala dla umysłowo i nerwowo chorych „Kochanówka” pod Łodzią. Łódź, 1918, str. 65—159.

Siwiński Bolesław Dr. Badania tachistoskopowe nad postrzeganiem u zdrowych i umysłowo chorych. Księga zbiorowa Szpitala dla umysłowo i nerwowo chorych „Kochanówka” pod Łodzią. Łódź, 1918, str. 299—310.

Chodecki Władysław Dr. Z psychologii wojska i wojny. — Ilustracja polska „Placówka”, Warszawa, 1. października 1919, str. 8—12.

Bykowski Ludwik Jaxa Dr. Dobór zawodowy i psychologiczne poradnie zawodowe. — Przegląd pedagogiczny, Warszawa, wrzesień—październik 1919, str. 335—344.

Zylbercwałkowa D. Drka. Ślepotą na barwy u umysłowo chorych. Księga zbiorowa Szpitala dla umysłowo i nerwowo chorych „Kochanówka” pod Łodzią. Łódź, 1918, str. 311—325.

Mikulski A. Dr. Poczucie rytmu u umysłowo chorych i osób zdrowych. Księga zbiorowa Szpitala dla umysłowo i nerwowo chorych „Kochanówka” pod Łodzią. Łódź, 1918, str. 195—237.

Demianowski Adريان Dr. Rzadki przypadek omamów zmysłowych u neurastenika. — Gazeta lekarska, Warszawa, LIV (1920). 3. str. 30—32.

Kretz-Mirski J. Dr. Granice metodyczne psychologii i pedagogiki doświadczalnej. — Ruch pedagogiczny, Kraków, grudzień 1919, str. 182—188.

Jaroszyński Tadeusz Dr. Metody badań psychologicznych w szkole. Warszawa, 1920, str. 138. (Wydawnictwo Departamentu Opieki nad dziećmi i młodzieżą Ministerstwa Zdrowia Publicznego).

Siwiński B. Dr. Eksperymentalne badania nad znużeniem uwagi w szkole. Księga zbiorowa

b

Szpitala dla umysłowo i nerwowo chorych „Kochanówka” pod Łodzią. Łódź, 1918, str. 287—298.

Zawirska Jadwiga. Z badań nad moralnością dzieci warszawskich. — Przegląd Pedagogiczny, Warszawa, wrzesień—październik 1919, str. 313—325.

Reiss Józef Dr. Z zagadnień estetyki muzycznej. (Dokończenie). — Przegląd muzyczny, Warszawa, IX (1919). 6. str. 1—4.

Witkiewicz Stanisław Ignacy. Wstęp do teorii czystej formy w teatrze. — Skamander, Warszawa, I (1920). 1. str. 30—34. (c. d. n.).

Skórzak Jan. Prawo wiecznej sprawiedliwości. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 5. str. 9—15.

Wieniawita Ignacy Jan. Dwoistość etyki żydowskiej. — Przegląd narodowy, Warszawa, lipiec—sierpień 1919, str. 303—308.

Majewski Erazm. Geneza ducha ludzkiego i cywilizacji. — Przegląd narodowy, Warszawa, wrzesień 1919, str. 371—383.

Hempel Jan. Warunki wewnętrzne pracy społecznej. — Świt, Warszawa, wrzesień 1919, str. 21—23.

Rostworowski Jan Ks. T. J. Samookreślenie narodów w świetle filozofii chrześcijańskiej. — Przegląd Powszechny, Kraków, listopad—grudzień 1918, str. 675—692.

Chodecki Władysław Dr. Wojna a nerwy. — Ilustracja Polska „Placówka”, Warszawa, VIII. 15. str. 6—8.

Podzorski A. O religii przyszłości. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 1. str. 10—14.

Kajfosz A. O naukach duchowych. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 8. str. 4—6.

Kilka słów o okultyzmie czyli t. zw. wiedzy „tajemnej”. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 2. str. 1—2.

Böttcher Łucyan Dr. Co to jest medyzmizm czyli spirytyzm? — Wiek Nowy, Lwów, 13., 14., 15., 17., 18., 19. luty, 1920.

Ochorowicz Julian. Wtajemniczanie w świątyniach Egiptu. (Wyjątek z „Wiedza tajemna Egiptu”). — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 2. str. 2—7.

Ochorowicz J. Dr. Wiedza tajemna w Egipcie. Astronomia i medycyna. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 8. str. 14—18; 9. 10. str. 21—25.

Podzorski A. Spirytyzm na Śląsku. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 2. str. 7—10.

Ch. J. Z dziedziny przejawów sił duchowych. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 4. str. 10—12; 5. str. 16—18.

P. A. Symbole a rzeczywistość. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 7. str. 17—20.

A. P. Z tajemnych dziedzin ducha. (Według

a

Dra F. Habdanka). — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 3. str. 6—11; 4. str. 3—8; 5. str. 5—8.

Czem jest ogniwo teozoficzne. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 7. str. 8—10; 8. str. 8—11.

Hausnerowa Stanisława. Zagadnienie obecnej doby w oświeceniu nauk teozoficznych. — Zdrój, Poznań, IV. 4. str. 103—108.

Racya życiowego bytu. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 6. str. 4—9.

Karma. Sposób zachowywania się wobec wynikłości karmicznych. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 6. str. 9—16; 7. str. 6—7.

Cnoty. Wyzwolenie, Cieszyn, I. 8. str. 6—8.

H. G. Pomoc w pokoju. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 4. str. 8. 9.

Ochorowicz J. Istota bytu. (Legenda filozoficzna). — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 1. str. 2—8.

Ochorowicz Julian. Naprzód! (Wiersz). — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 8. str. 1—2.

b) Przekłady na język polski.

Pierwsza nauka Buddyha wygłoszona w Benares. Tłumaczenie cytaty w dziele Hermana Oldenberga „Buddha, jego życie i nauka“, 4. wyd. wyjęte z książki „Dla przyszłości“ S. Sempołowskiej i J. Unschlicht-Bernsteinowej. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 1. str. 14—16.

Wyjątki z Dhammapady. Tłum. Jan Zawada. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 1. str. 9—10.

Hartmann Franciszek. Właściwe wyjaśnienie o rzeczach transcendentnych. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 7. str. 13—16.

Kandinsky. Zagadnienia formy. Tłóm. Anna Leo. — Zdrój, Poznań, V. 5—6. str. 132—140.

Kropotkin Piotr. Pomoc wzajemna jako czynnik rozwoju. Z oryginału angielskiego przełożył i przedmową zaopatrzył Jan Hempel. Warszawa, „Książka“, 1919, str. XIX; 216. M. 9-50.

Leadbeater C. W. Teozofia a chrześcijaństwo. — Wyzwolenie, I. 3. str. 1—6.

Libra C. Ag. Teozofia a chrześcijaństwo. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 5. str. 1—2.

Pascal T. Dr. Teozofia a chrześcijaństwo. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 4. str. 1—3.

Platon Eutyfron. Obrona Sokratesa. Kriton. Przełożył, wstępem, objaśnieniami i ilustracjami opatrzył Władysław Witwicki. Lwów-Warszawa, Książnica Polska T-wa Naucz. Szkół Wyższych, 1920, str. 194.

Sinnet P. A. Towarzystwo Teozoficzne. Opracowała Z. Skorobohata-Stankiewicz — „Świat tajemny“. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 5. str. 3—5.

Subhadra Bhiksha. Katechizm buddhystyczny. Tłum. Jan Skórzak. — Wyzwolenie, Cieszyn, I. 2. str. 11—16; 3. str. 11—15.

c) Prace w jęz. obcych.

Sanctis Sante de. L'organizzazione scientifica del lavoro mentale. Scansano, 1916, str. 37.

Gregory R. A. Discovery. The spirit and service of science. Macmillan & Co., 1916, str. VIII. 340 z 8 tabl. 5 S.

b

Die Philosophie der Gegenwart. Eine internationale Jahresübersicht über alle auf d. Gebiete d. Philosophie erschienenen Zeitschriften, Bücher, Aufsätze, Dissertationen usw. in sachl. u. alphabet. Anordnung, nebst Inhaltsangaben u. krit. Hinweisen. Hrsg. v. Priv.-Doz. Dr. Arnold Ruge. Bd. V. Literatur 1913. Heidelberg, Weiss, 1915, str. XII. 290. M. 17-50.

Liste des ouvrages [Littérature, Psychologie, Sociologie, Droit et Législation comparée, Linguistique et Rythmique] de Raoul Guérin de la Grasserie. Melle, Goussard, 1914, str. 110.

Religionsgeschichtliche Bibliographie. Im Anschluss an das Archiv für Religionswissenschaft hg. v. Carl Clemen. Jg. 1. u. 2. Die Literatur des J. 1914 und 1915 enthaltend. Leipzig, Teubner, 1917, str. VIII. 53. M. 3.

Schmidt Heinrich Dr. Philosophisches Wörterbuch. 3., verbesserte und vermehrte Aufl. Leipzig, Kröner, 1918, str. 279. M. 2.

Thormeyer Paul Dr. Philosophisches Wörterbuch. Leipzig, Teubner, 1916, str. V. 96. M. 1. **Jahrbuch für Philosophie** und phänomenologische Forschung. Hrsg. v. Edmund Husserl. 2. Bd. 3. Bd. Halle, Niemeyer, 1916, str. VII. VIII. 480; VI. 542. M. 14; 20.

Fünftes Jahrbuch der Schopenhauer-Gesellschaft. Kiel, Schopenhauer-Gesellschaft, 1916, str. VI. 267. M. 10.

Jahrbuch der Philosophischen Gesellschaft an der Universität zu Wien 1914 und 1915. (Wissenschaftl. Beil. z. 27. u. 28. Jahresbericht). Leipzig, Barth, 1916, str. IV. 165. M. 6.

Jodl Frdr. Prof. Vom Lebenswege. Gesammelte Vorträge und Aufsätze. Hg. v. W. Börner. Stuttgart, Cotta, Bd. 1. 1916. Bd. 2. 1917; str. XIII. 553; VII. 707. Razem M. 32-50.

Jodl Frdr. Zur neueren Philosophie und Seelenkunde. Aufsätze. Ausgew. u. hg. v. W. Börner. Stuttgart, Cotta, 1917, str. IX. 179. M. 1.

Schnyder Otto Dr. Philosophische Reden. 1. Reihe. Zürich, Art. Institut Orell Füssli, 1916, str. 192. M. 5.

Simmel Georg. Philosophische Kultur. Gesammelte Essays. 2., um einige Zusätze vermehrte Aufl. Leipzig, Kröner, 1919, str. III. 295. M. 7-50.

Treibitsch Arthur. Drei Vorträge mit Zwischenstücken. Berlin, Vorgräber, 1917, str. 178. M. 3-50.

Weininger Otto Dr. Ueber die letzten Dinge. Mit einem biographischen Vorwort v. Dr. M. Rappaport. 4., mit der 3. gleichlautende Auflage. 1918, str. XXV. 178. M. 4. — 5. mit der 4. gleichlautende Aufl. 1919, str. XXV. 178. M. 5. Wien, Braumüller.

Stadler August. Philosophische Werke. Hg. v. I. Platter. 5 Bände. Bd. I. Einleitung in die Psychologie, str. III. 191. Bd. II. Grundbegriffe der Erkenntnis, str. III. 194. Bd. III. Logik, str. V. 256. Bd. IV. Philosophische Pädagogik, str. VII. 312. Bd. V. Herbert Spencer. Spencers Ethik. Schopenhauer, str. III. 211. Leipzig, Voigtländer, (1918), Razem M. 24-50.

a

Volume giubilare in onore di Giuseppe Sergi. [Zawiera m. i.: *Bianchi Leonardo*, Sul significato dell' area corticale del lobo frontale la cui eccitazione produce dilatazione della pupilla. — *De Sanctis Sante*, Il sogno: struttura e dinamica. — *Fornasari Ettore di Verce*, Il fattore psicologico nel problema della popolazione. — *Montesano Giuseppe*, Sentimento ed emozioni. — *Patrizi M. L.*, La sensibilità tattile e la muscolare nell' emozione e nell' elaborazione artistica. — *Saffiotti F. Umberto*, Differenze mentali tra fanciulli bianchi e fanciulli indiani e negri del Nord America e del Sud Africa. — *Ponzo Mario*, Analogie fra le illusioni determinate dal punto cieco retinico e quelle dipendenti dalla zona linguale ageusica. — *Troilo Erminio*, Dalla scienza dell' Essenza alla scienza del Uomo]. Scansano, 1916, str. 756.

Botti Luigi. I problemi filosofici. Milano, 1916, str. 28.

Simmel Georg. Hauptprobleme der Philosophie. 4. durchgesehene Aufl. Berlin, Göschen, 1917, str. 175. M. 1.

Wittich Ernst Dr. Umschau auf dem Gebiet der philosophischen Probleme. Stuttgart, Verlag d. evang. Gesellschaft, 1918, str. 36. M. 0'50.

Nelson Leonard. Die neue Reformation. Bd. I. Die Reformation der Gesinnung durch Erziehung zum Selbstvertrauen. Bd. II. Die Reformation der Philosophie durch die Kritik der Vernunft. Leipzig, Der neue Geist Verlag, 1918, str. 255; 256. Razem M. 14.

Nelson Leonard. Vom Beruf der Philosophie unserer Zeit für die Erneuerung des öffentlichen Lebens. Leipzig, Der Neue Geist Verlag, 1918, str. 22. M. 1'20.

Hendrick E. Adventures in philosophy. — Atlantic Monthly, CXVI. str. 513—523.

Valdarnini Angelo. Saggi di filosofia teoretica. Terza edizione, emendata e accresciuta. Bologna, Cappelli, 1917, str. 186. L. 3.

Waste Henri. Philosophy. An autobiographical fragment. Longmans, Green & Co., 1917, str. 274.

Steiner H. Die Philosophie des Volkes. — Protestantische Monatshefte, 20. 5.

Shelton H. S. Philosophy as the co-ordination of science. Proc. Arist. Soc. XIV. str. 100—125.

Bosanquet R. Science and philosophy. Proc. Arist. Soc. XV. str. 1—21.

Ingenieros José. La filosofía científica en la organización de las universidades. — Revista de Filosofía, Buenos Aires, marzec 1916.

Einzelfragen des höheren mathematischen Unterrichts. 2 Tl. 1. Abt. Heft 6.—8.: Beziehungen zu Geschichte, Philosophie und Psychologie. Leipzig, Teubner, 1916, str. III. VII. 157. VII. 138. IV. 120. M. 10.

Werner Alfred Dr. Wissenschaftliche Prinzipien und künstlerische Elemente in der Philosophie. Langensalza, Wendt & Klauwell, 1919, str. 28. M. 1'50.

b

Amor Ruibal A. Los problemas fundamentales de la filosofía y del dogma. T. I. Santiago, 1914, str. 403. Pes. 6.

Bulliot J. et Sérol M. La philosophie et la pensée commune. — Revue de philosophie, XIV (1914). 5.

Lienhard Frdr. Wie machen wir Kunst und Philosophie nutzbar zur inneren Weiterbildung der Jugend? Eisenach, Neuland-Verlag, (1918), str. 8. M. 0'35.

Boehm Max Hildebert. Das philosophische Studium und der deutsche Unterricht. — Monatshefte der Comeniusgesellschaft, Jena, 1916.

Rasse und Philosophie. Mödling-Wien, Verlag der „Ostara“, 1916, str. 18. M. 0'35.

Paulsen Frdr. Einleitung in die Philosophie. 27. u. 28. Aufl. Stuttgart, Cotta, 1916, str. XVIII. 466. M. 5.

Wundt Wilhelm. Einleitung in die Philosophie. 7. Aufl. Mit einem Anhang: Tabellarische Uebersichten zur Geschichte der Philosophie und ihrer Hauptrichtungen. Leipzig, Kröner, 1918, str. XVIII. 448. M. 10.

Külpe Oswald. Einleitung in die Philosophie. 8., verbesserte Aufl., hg. v. August Messer 1918, str. VI. 432. M. 8. — 9. verbesserte Aufl. hg. v. August Messer. 1919, str. 434. M. 11'20. Leipzig, Hirzel.

Wentscher Max Prof. Dr. Einführung in die Philosophie. 4. Neudruck. 1916, str. 174. M. 0'90. — 5. Neudruck. 1918, str. 174. M. 1'15. Berlin, Göschen.

Cohn Jonas Prof. Dr. Führende Denker. Geschichtliche Einleitung in die Philosophie. 3. durchges. Aufl. Leipzig, Teubner, 1917, str. III. 115. M. 1'20.

Heussner Alfred Dr. Die philosophischen Weltanschauungen und ihre Hauptvertreter. Erste Einführung in das Verständnis philosophischer Probleme. 4., durchgesehene Aufl. Göttingen, Vandenhoeck und Ruprecht, 1918, str. IV. 276. M. 4'40.

Apel Max Dr. Wie studiert man Philosophie? Eine Anleitung zum Studium und zum Selbststudium der Philosophie, zugleich eine Einführung in die philosophischen Probleme. 2., umgearbeitete Aufl. Stuttgart, Violet, 1919, str. IV. 148. M. 4'50.

Engert H. Die philosophische Propädeutik in Oberprima als eine Hinführung zur philosophischen Problemstellung. — Neue Jahrbücher für Pädagogik, XIX. 38. 4.

Carlini Armando. Avviamento allo studio della filosofia seguito da una piccola guida bibliografica, per i giovani studiosi di filosofia e pedagogia. Seconda edizione emendata. Catania, Battiato, 1917, str. 117. L. 1.

Penjon A. Précis de philosophie, 1916, str. 503. Fr. 4.

Cosentini Francesco. Elementi di filosofia per le scuole secondarie redatti secondo i programmi

a

dei licei moderni. 2. edizione. Torino, Paravia e Co., 1917, str. VI. 298. L. 3-40.

Höfler Alois. Grundlehren der Logik und Psychologie. Mit e. Anh.: Zehn Lesestücke aus philosophischen Klassikern. 3. Aufl. Unveränd. Abdruck der I. Aufl. Leipzig, Freytag, Wien, Tempsky, 1916, str. XII. 400. M. 5.

Below. Leitfaden der Pädagogik, enthaltend Psychologie, Logik, Erziehungslehre, allgemeine Unterrichtslehre. 3. wenig veränd. Aufl. Leipzig, Breitkopf & Härtel, 1917, str. X. 117. M. 3.

Volkmer Dr. Elemente der Psychologie und Logik und systematische Pädagogik. 12. verb. Aufl. Habelschwerdt, Franke, 1917, str. X. 375. M. 4-80.

Lehmann Rudolph. Lehrbuch der philosophischen Propädeutik. 4. neu bearb. u. verm. Aufl. Berlin, Reuther & Reichard, 1917, str. VIII. 178. M. 4.

Gerlach Otto. Leitfaden der pädagogischen Psychologie und Logik. 2. verb. Aufl. Breslau, Dülfer, 1916, str. III. 238. M. 3.

Willems C. Dr. Grundfragen der Philosophie und Pädagogik für gebildete Kreise dargestellt. 3. Bd.: Das sittliche Leben. Trier, 1916, str. X. 534. M. 6.

Lehmen Alfons S. J. Lehrbuch d Philosophie auf aristotelisch-scholast. Grundlage z. Gebrauch an höhern Lehranstalten u. zum Selbstunterricht. 1. Bd. Logik, Kritik, Ontologie. 4. verm. u. verb. Aufl. Hrg. v. Peter Bech S. J. Freiburg, Herder, 1917, str. XVIII. 516. M. 7-60.

Herget Anton. Logik und Unterrichtslehre. Prag, Haase, 1917, str. IV. 158. M. 3-40.

Brulez L. Dzieje nauczania filozofii w uniwersytecie gandawskim. (Po holendersku). Gandawa, Plantijn, 1918, Str. 93.

d'Asbeck M. Thoughts on a high school for philosophy. Haag, Martinus Nijhoff, 1916.

Schmidkunz Hans. Philosophische Propädeutik in neuester Literatur. Mit e. Einführung v. Prof. Dr. Alois Höfler. Halle, Buchhandlung des Waisenhauses, 1917, str. VII. 90. M. 2-50.

Schneider G. Das humanistische Gymnasium und die Philosophie. — Monatsschrift für höhere Schulen, XIV. 11. 12.

Barbedette D. Manière d'enseigner la philosophie scolastique pour répondre aux besoins des séminaristes. Luçon, Pacteau, 1914, str. 60.

Dircks Hans Dr. Die induktive Behandlung der philosophischen Propädeutik auf höheren Lehranstalten. Hannover, Hahn, 1919, str. 64. M. 4-50.

Wakmann P. Die ersten Logikstunden. Lehrproben in philosophischer Propädeutik. — Neue Jahrbücher für Pädagogik, XLII. 10.

Sakmann P. Lehrproben in philosophischer Propädeutik über die Begriffe Kausalität, Naturgesetz und Naturerklärung. — Monatsschrift für höhere Schulen, XVIII. 7/8.

Herold W. Philosophische Bildung durch naturwissenschaftlichen Unterricht. — Monatshefte für den naturwissenschaftlichen Unterricht aller Schulgattungen, IX. 6. 7.

b

Szytkarski W. Tipologiczeskij metod w istorii filozofii. T. I. Dorpat, 1916, str. 480. Rb. 5.

Webb C. C. J. A history of philosophy. New York, Holt, 1915, str. 256.

Bevan J. O. Rev. Handbook of the history and development of philosophy. London, Chapman & Hall, 1916, str. VIII. 223.

Windelband Wilhelm. Lehrbuch der Geschichte der Philosophie. 7., unveränderte Aufl. Tübingen, Mohr, 1916, str. VIII. 591. M. 12-50.

Morselli Emilio. Storia della filosofia. Seconda edizione. Livorno, Giusti, 1917, str. V. 121. L. 1.

Deter Chr. Joh. Abriss der Geschichte der Philosophie. 12., neu bearbeitete Aufl. v. Prof. Max Frischeisen-Köhler. Berlin, Weber, 1918, str. VII. 210. M. 6-50.

Steiner Rudolf. Die Rätsel der Philosophie in ihrer Geschichte als Umriss dargestellt. Zugleich neue Ausgabe des Werkes: Welt- und Lebensanschauungen im 19. Jahrhundert, ergänzt durch eine Vorgeschichte über abendländische Philosophie und bis zur Gegenwart fortgesetzt. Band I. II. 2., durchgesehene Aufl. Berlin, Cronbach, (1918), str. XXIV. 240; VIII. 255. Razem M. 10.

Hartmann Ernst Dr. Systematisches Repetitorium der Geschichte der Philosophie in Frage u. Antwort für die philosophischen Prüfungen. Breslau, Trewendt und Granier, 1916, str. VI. 309. M. 5.

Albrich Konrad Dr. Kurzes Repetitorium der Geschichte der Philosophie. 2. Aufl. I. TI. Altertum. Mittelalter. Neuzeit bis 1870. Leipzig, Barth, 1919, str. 95. M. 5-30.

Marvin Walter T. The history of European philosophy. New York, The Macmillan Co., 1917, str. XIII. 439.

Guljaew A. D. Wykłady z dziedziny historii filozofii starożytnej. (Po rosyjsku). Kazań, Basmakow, 1916. Rb. 2-75.

Ueberweg Frdr. Grundriss der Geschichte der Philosophie. Fortgeführt von Max Heinze. I. Teil. Das Altertum. 11., vollständig neubearbeitete und stark vermehrte, mit einem Philosophen- und Literatorenregister versehene Aufl. Hg. v. Prof. Dr. Karl Praechter. Berlin, Mittler und Sohn, 1920, str. XX. 696. 300. M. 30.

Hönigswald Rich. Prof. Dr. Die Philosophie des Altertums. Problemgeschichtliche und systematische Untersuchungen. München, Reinhardt, 1917, str. XII. 432. M. 13.

Nestle W. Politik und Moral im Altertum. — Neue Jahrbücher für das klassische Altertum, Geschichte und deutsche Literatur, XLI. 6.

Achārya Sri Ananda. Brahma-Darsana; or, Intuition of the Absolute. Being an introduction to the study of Hindu philosophy. Macmillan, 1917.

Garbe Richard. Die Sāmkhya-Philosophie. Eine Darstellung des indischen Rationalismus nach den Quellen. 2. umgearb. Aufl. Leipzig, Haessel, 1917, str. XII. 412. M. 10.

Lorenzo Giuseppe De. India e buddhismo antico. Terza edizione riveduta e notevolmente au-

a

mentata dall' autore. Bari, Laterza, 1917, str. VII. 516. L. 7:50.

Grimm Georg. Das Leiden und sein Ueberwinden im Lichte altindischer Weisheit. Dachau, Einhorn-Verlag, 1917, str. 42. M. 1.

Gomperz H. Die Lebensauffassung der griechischen Philosophen und das Ideal der inneren Freiheit. Mit Anhang: Zum Verständnis der Mystiker. Jena, Diederichs, 1915, str. 310. M. 8.

Schneidewin Max. Von griechischen Trugschlüssen. — Sokrates, IV (1916). str. 193—196.

Hart Julius. Von den griechischen Trugschlüssen. — Sokrates, IV (1916). str. 342—345.

Norvin W. Allegorien i den graeske philosophie. — Edda, 1918. 3.

Borries Bodo de. Quid veteres philosophi de idolatria senserint. Göttingen, Vandenhoeck und Ruprecht, 1918, str. 114. M. 2:40.

Mieli A. Storia generale del pensiero scientifico delle origini a tutto il secolo XVIII. La scienza greca. I. Prearistotelici. Vol. I: Le scuole Jonica, Pythagorica e Eleata. Firenze, Libreria della „Voce“, 1916, str. XVI. 503. L. 12.

Ranzoli Cesare. Sul preteso agnosticismo dei presocratici. Memorie dell' Istituto Lombardo, Milano, 1915.

Wellmann M. Eine pythagoreische Urkunde des IV. Jahrhunderts v. Chr. — Hermes, LIII. 4.

Gunning C. P. De sophistis Graeciae praeceptoribus. Amsterdam, Kruyt, 1915, str. 144.

Howald E. Eine vorplatonische Kunsttheorie. — Hermes, LIV (1919). 2. str. 187—207.

Burton E. D. Πνεῦμα, ψυχή and σάρξ in greek writers from Epicurus to Arius Didymus. — American Journal of Theology, XVIII (1914). str. 395—414; 571—599.

Paleikat Georg Dr. Die Quellen der akademischen Skepsis. Leipzig, Dieterich, 1916, str. VI. 22. M. 2.

Arnim H. v. Prof. Dr. Gerechtigkeit und Nutzen in der griechischen Aufklärungsphilosophie. Frankfurt a. M., Werner & Winter, 1916, str. 20. M. 1.

Murray Gilbert. The stoic philosophy. Putnam, 1915, str. 74.

Whittaker T. The Neo-Platonists. A study in the history of Hellenism. Cambridge, The University Press, 1916, str. XVI. 318. 12 S.

Hoffmann K. Philosophie der neuen Gnosis. — Die Tat, maj, 1916.

Harnack Adolf v. Der „Eros“ in der alten christlichen Literatur. Berlin, Reimer, 1918, str. 81—94. M. 0:50.

Plooy D. Kynisme en Christendom. — Theologische Studien, Utrecht, 1915, str. 1—32.

Messer August Prof. Dr. Geschichte der Philosophie im Altertum und Mittelalter. 2. Aufl. 1916, str. 156. M. 1. — 3. verbesserte Aufl. 1918, str. 150. M. 1:25. Leipzig, Quelle und Meyer.

Husic Isaak. A history of mediaeval philosophy. Macmillan, 1916, str. I. 462.

Eicken Heinr. Dr. Geschichte und System der

b

mittelalterlichen Weltanschauung. 3. Aufl. Stuttgart, Cotta, 1917, str. XVI. 840. M. 18.

Overbeck Frz. Vorgeschichte und Jugend der mittelalterlichen Scholastik. Basel, Schwabe & Co., 1917, str. XII. 315. M. 7.

Guttmann J. Über einige englische Scholastiker des dreizehnten Jahrhunderts in ihren Beziehungen zur jüdischen Literatur. — Monatschrift für Geschichte und Wissenschaft des Judentums, LVI. 7. 8.; LXII. 1.—3.

Duhem F. Le temps et le mouvement selon les scolastiques. — Revue de philosophie, XIV (1914). 1. 2. 3. 4. 5.

Deussen Paul Prof. Dr. Allgemeine Geschichte der Philosophie m. besonderer Berücksichtigung der Religionen. II. Bd. 2. Abt. 2. Hälfte: Die Philosophie des Mittelalters. 2. Aufl. 1919, str. VIII. 289—517. M. 8. — 3. Abt.: Die neuere Philosophie von Descartes bis Schopenhauer. 1917, str. XIV. 602. M. 14. Leipzig, Brockhaus.

Maritain J. L'esprit de la philosophie moderne. — Revue de philosophie, XIV (1914). 6.

Falckenberg Richard Prof. Dr. Geschichte der neueren Philosophie von Nikolaus von Kues bis zur Gegenwart. Im Grundriss dargestellt. 8., verbesserte und ergänzte Aufl. Kap. 1.—14. Berlin, Vereinigung wissenschaftlicher Verleger, 1919, str. IV. 508. M. 18.

Messer August Prof. Dr. Geschichte der Philosophie vom Beginn der Neuzeit bis zum Ende des XVIII. Jahrh. 1917, str. 160. — 3. verbesserte Aufl. 1918, str. 156. Leipzig, Quelle & Meyer. M. 1:25.

Bauch Bruno Prof. Dr. Geschichte der Philosophie. IV. Neuere Philosophie bis Kant. 3., verbesserte Aufl. Berlin, Vereinigung wissenschaftlicher Verleger, 1919, str. 179. M. 1:70.

Schlosser Julius v. Materialien zur Quellenkunde der Kunstgeschichte. 4. Heft. Die Kunsttheorie der ersten Hälfte des Cinquecento. Sitzungsberichte der kaiserl. Akademie der Wissenschaften in Wien. Philosophisch-historische Klasse. Bd. 184. Wien, Hölder, 1917, str. 76. M. 2.

Renaissance und Philosophie. Beiträge zur Geschichte der Philosophie. Hg. v. Prof. Dr. A. Dyroff. 13. Heft. Bonn, Hanstein, 1916, str. IV. 206. (Trešč: Dr. Matthias Uedelhofen: Die Logik Petrus Fonseca. — Prof. Dr. A. Dyroff: Ueber Fr. Bacons Vorläufer (Mocenigo). — Dr. J. Heckmanns: Die Aeusserungen des Desiderius Erasmus v. Rotterdam zur Tierpsychologie).

Michalski Konstanty C. M. Die thomistische Philosophie in Polen an der Wende des XV. u. XVI. Jahrhunderts. Bulletin International de l'Académie des sciences de Cracovie. Classe de philologie. Classe d'histoire et de philosophie. 1916. 1.—7. str. 64—72. Cracovie, 1917.

Grau Kurt Joachim. Die Entwicklung des Bewusstseinsbegriffes im 17. und 18. Jh. Halle, Niemeyer, 1916, str. VIII. 242. M. 7.

Zangenberg Therese Dr. Aesthetische Gesichtspunkte in der englischen Ethik des 18. Jahr-

a

hundreds. Langensalza, Beyer und Söhne, 1918, str. III. 88. M. 1-76.

Brusadelli Mario. Una pagina interessante di pensiero filosofico-religioso al sec. XVIII. Milano, 1916, str. 16.

Moustoxidi T. M. Les systèmes esthétiques en France (1700—1890). Jouve, 1918, str. 296.

Falckenberg Richard Prof. Dr. Hilfsbuch zur Geschichte der Philosophie seit Kant. 3. verm. Aufl. Leipzig, Veit & Co., 1917, str. VIII. 88. M. 2-80.

Messer August Prof. Dr. Geschichte der Philosophie im 19. Jahrh. 2. veränd. Aufl. Leipzig, Quelle & Meyer, 1917, str. 150. M. 1.

Innocenti Luigi Mario degl'. La filosofia scozzese e lo spiritualismo francese del sec. XIX. Volterra, 1916, str. 179.

Ehrle Franz. Grundsätzliches zur Charakteristik der neueren und neuesten Scholastik. Freiburg i. B., Herder, 1918, str. 32. M. 1.

Ziegler Theobald. Die geistigen und sozialen Strömungen Deutschlands im 19. u. 20. Jh. 21.—23. Taus. Neue, vollst. überarb. Volksausg. Berlin, Bondi, 1916, str. VIII. 686. M. 4-50.

Sarlo Francesco de. Filosofo del tempo nostro. Firenze, La cultura filosofica, 1916, str. XV. 239.

Messer August Prof. Dr. Die Philosophie der Gegenwart. Leipzig, Quelle & Meyer, 1916, str. 140. M. 1.

Messer August Prof. Dr. Die Hauptrichtungen der Philosophie der Gegenwart in Deutschland. München, Reinhardt, 1916, str. 23. M. 0-50.

Dvoniković Vladimir Dr. Die beiden Grundtypen des Philosophierens. Versuch zu einer psychologischen Orientierung in den philosophischen Strömungen der Gegenwart. Berlin, Simion Nf. 1918, str. 44. M. 2-50.

Kirn Otto Prof. Dr. Die sittlichen Lebensanschauungen der Gegenwart. 3. Aufl. durchges. v. Prof. Dr. S. Horst. Leipzig, Teubner, 1917, str. VI. 112. M. 1-20.

Obermann J. Das Problem der Kausalität bei den Arabern. — Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes, XXIX. 3/4.

Pierquin Hubert. Les lettres, les sciences, les arts, la philosophie et la religion des Anglo-Saxons. Paris, Alcan, 1914, str. 118. Fr. 5.

Padovani Umberto A. Il neorealismo anglo-americano. Milano, 1916, str. 13.

Woodbridge R. American thought from puritanism to pragmatism. New York, Holt, 1915, str. 373.

Aall A. Filosofien i Norden. — Edda, 1916, 2.; 4. 1917. 3.

Papillault G. Dr. Science française. Scolastique allemande. 1917. Fr. 2-50.

Santayana G. L'erreur de la philosophie allemande. Traduction française de G. Lerolle et H. Quentin. Préface de M. E. Boutroux, 1917, str. 224. Fr. 4.

Santayana G. Egotism in German philosophy. London and Toronto, str. 171.

b

Offner Max Dr. Nominalismus und Realismus. Ein Ueberblick über die Entwicklung des Problems des Objektiven Allgemeinen. Berlin, Reuther & Reichard, 1919, str. 36. M. 1-80.

Holl Karl Prof. Dr. Der Szientismus. 2., durchgesehene und vermehrte Aufl. Berlin, Guttentag, 1918, str. 33. M. 1-50.

Schellenberg Ernst Ludwig. Die deutsche Mystik. Berlin-Lichterfelde, (1919), str. 133. M. 6-12.

Bulle Oskar Prof. Dr. Die Verkünder des deutschen Idealismus. Berlin, Ullstein & Co., 1916, str. 216. M. 1.

Braun Otto. Vom deutschen Idealismus. Feldpost-Ausg. Leipzig, Meiner, 1917, str. 65. M. 1.

Kesseler Kurt Dr. Deutscher Idealismus. Langensalza, Beyer & Söhne, 1917, str. 53. M. 0-80.

Cohen H. Der deutsche Idealismus und die Antike. — Das humanistische Gymnasium, 27. 1/2.

Caspari Otto Prof. Die Bedeutung des Freimaurertums. Eine Darlegung seiner Ethik, Religion und Weltanschauung. 3. verm. u. verb. Aufl. Berlin, Unger, 1916, str. XV. 268. M. 5.

Stölzle R. Der philosophische Unterricht an der Universität Würzburg 1762/63 im Urteil eines ehemaligen Jesuitenzöglings. — Zeitschrift für Geschichte der Erziehung und des Unterrichts, 5. 4.

Eucken Rud. Die Lebensanschauungen grosser Denker. Eine Entwicklungsgeschichte des Lebensproblems der Menschheit von Plato bis zur Gegenwart. 11. Aufl. 1917, str. X. 557. M. 11. — 12. Aufl. 1918, str. X. 565. M. 14. Leipzig, Veit & Co.

Busse Ludwig Prof. Dr. Die Weltanschauungen der grossen Philosophen der Neuzeit. 32.—41. Taus. 6. Aufl. hg. v. Prof. Dr. R. Falckenberg. Leipzig, Teubner, 1917, str. VIII. 153. M. 1-20.

Cassirer Ernst. Freiheit und Form. Studien zur deutschen Geistesgeschichte. Berlin, Cassirer, 1917, str. XIX. 575. M. 9.

Heim Karl Prof. Dr. Zur Geschichte des Satzes von der doppelten Wahrheit. Tübingen, Mohr, 1918, str. 16. M. 1.

Contenson L. de. La certitude mathématique. I.: Les fondements mathématiques dans l'hypothèse de la philosophie critique (Système cartésio-kantien). Paris, Gauthier-Villars, 1914, str. 95.

Dannemann Fr. Dr. Wie unser Weltbild entstand. Die Anschauungen vom Altertum bis zur Gegenwart über den Bau des Kosmos. 17. Aufl. Stuttgart, Franckh, (1918), str. 99. M. 1-25.

Grützmacher R. H. Die Haupttypen der ausserchristlichen Ethik (alt- und neuprotestantische Ethik. I.). — Neue kirchliche Zeitschrift, XXVIII. 2.

Metzger Wilhelm Dr. Gesellschaft, Recht und Staat in der Ethik des deutschen Idealismus. Mit e. Einl.: Prolegomena zu einer Theorie und Geschichte der sozialen Werte. Aus d. Nachlass hg. v. Prof. Dr. E. Bergmann. Heidelberg, Winter, 1917, str. VIII. 345. M. 9.

a

Müller H. F. Zur Geschichte des Begriffes „Schöne Seele“. — Germanisch-romanische Monatsschrift, VII (1915). str. 236—249.

Hasse Karl Paul. Der kommunistische Gedanke in der Philosophie. Leipzig, Meiner, 1919, str. III. 92. M. 4:50.

Straubinger Heinrich Prof. Dr. Die Religion und ihre Grundwahrheiten in der deutschen Philosophie seit Leibniz. Freiburg i. B., Herder, 1919, str. XII. 343. M. 16.

Murray Gilbert. The conception of another life. — Educational Review, L (1915).

Hönigswald Richard Prof. Dr. Philosophische Motive im neuzeitlichen Humanismus. Eine problemgeschichtliche Betrachtung. Breslau, Trendelenburg und Granier, 1918, str. 55. M. 1:50.

WIADOMOŚCI WYDAWNICZE.

Wyzwolenie, „miesięcznik poświęcony badaniu tajemnych dziedzin duszy, reformie życia i pielęgnowaniu wyższej kultury duchowej“, wychodzi z ramienia „Polskiego Towarzystwa Teozoficznego na Śląsku cieszyńskim“; siedzibą Towarzystwa jest na razie Nydek (poczta Bystrzyca). Numer pierwszy okazał się w czerwcu 1919. Redaktor: A. Podżorski, Wisła. Przedpłata roczna wynosi K. 15; półroczna K. 7:50; cena numeru pojedynczego K. 1.

Neu-buddhistische Zeitschrift. Taki jest tytuł kwartalnika, który zaczęła wydawać w r. 1918 firma nakładowa „Neu-buddhistischer Verlag“ w Berlinie. Prenumerata wynosi M. 12; cena zeszytu pojedynczego M. 3:50.

Wer bist du Mensch? Allgemeinverständliche Vierteljahr-Zeitschrift zur Einführung in die reine Psychologie und Anleitung zur Selbstbeobachtung. Kwartalnik pod tym tytułem a pod redakcją E. Hamanna wydawać zaczął w r. 1918 Karol Daberkow w Grossröhrsdorf. Prenumerata roczna wynosi M. 2; cena numeru pojedynczego M. 0:60.

Listy Fryderyka Paulsena zamierza ogłosić drukiem Rudolf Paulsen [Caputh a. Havel] i uprasza każdego, kto posiada listy filozofa, o nadesłanie ich. Po sporządzeniu odpisu będą listy natychmiast zwrócone.

WYKŁADY, ODCZYTY, REFERATY.

Polskie Towarzystwo Filozoficzne (Lwów). 201. posiedzenie naukowe dnia 24. stycznia 1920. Zagajając zebranie, Przewodniczący Prof. Dr. K. Twardowski poświęcił serdeczne słowa pamięci zmarłemu dnia 22. stycznia 1920 we Lwowie członkowi Towarzystwa Drowi Karolowi Frenklowi. — Następnie Dr. Kazimierz Ajdukiewicz wygłosił odczyt p. t. „Pojęcie istnienia w naukach dedukcyjnych“. Rozróżniwszy dwa znaczenia, w jakich używamy wyrazu istnieć: realne (n. p. w związku: miasto Lwów istnieje) i znaczenie, które wyraz ten posiada w naukach

b

dedukcyjnych (n. p. pierwiastek z 4 istnieje), poddał prelegent krytyce pogląd, że wyraz istnieć jest w naukach dedukcyjnych równoznaczny z brakiem sprzeczności. Określiwszy brak sprzeczności jako brak zdań sprzecznych wśród następstw określenia przedmiotu, wykazał prelegent, że wyraz „istnieć“ nie może być równoznaczny z wyrażeniem „być czemś niesprzecznym“, albowiem prawdziwe jest zdanie: „Zdanie *a* istnieje i *b* istnieje jest równoważne ze zdaniem *a* i *b* istnieje“, natomiast nie jest prawdziwym zdanie: „Zdanie *a* jest niesprzeczne i *b* jest niesprzeczne jest równoważne ze zdaniem *a* i *b* jest niesprzeczne“. Mylności tej równoważności wykazał prelegent na przykładzie. Stąd zaś wyprowadził wnioski, że wyrażenie „istnieć“ nie jest równoznaczne z wyrażeniem „być czemś niesprzecznym“, bo wyrażenia równoznaczne mogą się wzajemnie zastępować w każdym zdaniu, nie zmieniając przytem zdania prawdziwego w mylne. — W dyskusji zabierali głos pp. Lilienfeld, Sośnicki, Steinhaus, Twardowski i prelegent.

202. posiedzenie naukowe dnia 12. lutego 1920 inż. Wacław Wołski: O nieznannej formie wniosku. Prelegent zwalcza tradycyjny pogląd, jakoby proces logiczny towarzyszący wypowiedzi zwanej entymemą (*syllogismus imperfectus v. decurtatus*) syllogiczną wyłącznie był sprawą. W każdym razie nie jest on nią u słuchacza. Ten mając dany sobie pewien sąd jako wynik drugiego sądu, z którego bezpośrednio nie wynika, ma przed sobą zadanie: znaleźć trzeci sąd taki, który przyłączyłby się musiał do danej racji, aby tamten pierwszy sąd z uzupełnionego w ten sposób założenia w syllogicznym wyniku następcie. Działanie myślowe, mocą którego rozwiązujemy to zadanie, przeciwne jest biegunowo działaniu syllogicznemu podobnie jak odejmowanie dodawaniu, dzielenie mnożeniu itp. Prelegent określa je wręcz jako „dzielenie logiczne“. Jeżeli bowiem iloczyn w logice symbolizuje współistnienie (resp. współważność), to w naturalnym następstwie iloraz musi być uznany za symbol wynikania (implikacji). Licznik ułamka logicznego wyraża następstwo, mianownik rację. Aktowi logicznemu zwanemu „syllogizmem“ przeciwstawia się równorzędnie odwrotny akt, który prelegent nazywa „dialogizmem“ albo „dialogią“. W obu wypadkach otrzymujemy wniosek przez eliminację wspólnego wyrazu. Zasadnicza wszakże różnica w tem, że przesłanki syllogizmu są współważne, przesłanki dialogizmu implikacyjne od siebie uzależnione. „Ogólnemu prawu syllogizmu“ przeciwstawia się równorzędnie „ogólne prawo dialogii“: „Jeśli dwa hipotetyczne związki, z których jeden wynika z drugiego, posiadają jeden termin wspólny, to pozostałe dwa terminy stoją do siebie również w stosunku hipotetycznej zależności“. Jakiej? Ogólną odpowiedź daje t. zw. „logometryczny“ rachunek, którego za-

a

sady prelegent w jednym z dawniejszych rozwinął odczytów.

Jak w matematyce każda iloczynowa relacja pociąga za sobą dwie ilorazowe, tak i tu każdemu syllogizmowi:

$$(A r_1 B) (B r_2 C) < (A r_3 C)$$

odpowiadają dwie dialogie:

$$\frac{A r_3 C}{A r_1 B} < (B r_2 C)$$

tudzież:

$$\frac{A r_3 C}{B r_2 C} < (A r_1 B)$$

Powstaje w ten sposób system zwany przez prelegenta „logicznym trójkątem“, którego rogi przedstawiają trzy terminy, boki symbolizują zachodzące między nimi relacje, kąty wrzeczcie są wyrazem logicznego stosunku, w jakim stoją do siebie te relacje. Kąt tępy mianowicie oznacza współistnienie (współważność), kąt ostry implikację. „Prawo logicznego trójkąta“ orzeka: „Trzy syllogicznie ze sobą związane terminy tworzą razem jeden zamknięty w sobie system, w którym (podobnie jak w geometrycznym trójkącie) dwie relacje i wzajemny ich stosunek określają związek trzeci“.

Trójkąty logiczne są na ogół nierównokątne a tem samem i nierównoboczne*). Jedyne podwójne związki (konjunkcyi, dysjunkcyi, tożsamości, równości) określają trójkąt równokątny tj. taki, w którym syllogiczne i dialogiczne połączenie sądów do jednego i tego samego prowadzi wniosku.

Najważniejsze zastosowanie znajduje prawo logicznego trójkąta w dziedzinie przyczynowego poznania. Wnioskujemy z przyczyn o skutek i ze skutku o przyczynach. W pierwszym wypadku posługujemy się syllogizmem:

Ogólny układ Przyczyna < Skutek
w drugim wypadku dialogią:

$$\frac{\text{Skutek}}{\text{Przyczyna}} < \text{Układ}$$

albo:

$$\frac{\text{Skutek}}{\text{Układ}} < \text{Przyczyna}$$

Właściwem polem zastosowania syllogizmu jest dziedzina przyszłości, podczas gdy pośrednie poznanie przeszłości dialogicznego na ogół wymaga wniosku. Rozumowanie pragmatycznego historyka idzie według wzoru:

Fakty następne < Układ przyczynowy
Fakty poprzednie

Podobnie w naukach empirycznych:

Spostrzeżenie B < Układ przyczynowy
Spostrzeżenie A

respectively:

$$\frac{\text{Wynik}}{\text{Próba}} < \text{Układ przyczynowy}$$

*) Długość boków symbolizuje t. zw. ścisłość (Stringens) związku.

b

W przeciwieństwie do nauk teoretycznych, które, jak widzimy, pierwszym dialogicznym posługują się wzorem, wymaga technika i praktyczne wogóle działanie wzoru drugiego:

$$\frac{\text{Cel}}{\text{Układ}} < \text{Środek}$$

Tu wszakże odróżnić należy umysły systematyczne od fantastycznych, u których szereg próbnych syllogizmów zastępuje właściwą metodę dialogii. (Autoreferat).

W dyskusyi zabierali głos pp. Ajdukiewicz, Bad, Steinhaus, Twardowski, Zawirski i prelegent.

Nadto odbyło się dnia 6. marca 1920 posiedzenie, na którym p. Dr. Zygmunt Zawirski przedłożył memoriał „O potrzebie nauczania propedeutyki w szkole średniej“, wygotowany w myśl uchwały Walnego Zgromadzenia przez Wydział Towarzystwa a zwracający się do Ministerstwa W. R. i O. P. i innych czynników kompetentnych. W dyskusyi nad tym memoriałem zabierali głos pp. Bad, Baron, Gromski, Günzburżanka, Lilienfeld, Twardowski, Wójcikówna, Wolski i referent.

Konwersatorium filozoficzne Młodzieży akademickiej (Lwów).

1. posiedzenie dnia 16. stycznia 1920 p. Włodzimierz Chłędowski: Referat z rozprawy Dra Władysława Tatarskiego p. t. Pojęcie szczęścia a wymagania prawidłowej terminologii. — 2. posiedzenie dnia 23. stycznia 1920 p. Mieczysław Kreutz: Jak się tworzy definicje? — 3. posiedzenie dnia 6. lutego 1920 dyskusya nad odczytem p. M. Kreutza „Jak się tworzy definicje?“ — 4. posiedzenie dnia 13. lutego 1920 p. Jan Kossonoga: Co oznacza wyraz istnieć? — 5. i 6. posiedzenie dnia 26. lutego i 5. marca 1920: dyskusya nad odczytem p. Jana Kossonogi „Co oznacza wyraz istnieć?“. — 7. posiedzenie dnia 12. marca 1920 p. Adam Łysakowski: W sprawie klasyfikacyi zjawisk intelektualnych.

Otwarcie Studium Psychologicznego przy Wolnej Wszechnicy polskiej w Warszawie odbyło się dnia 6. października 1919. Porządek dzienny obejmował: 1. Przemówienie wstępne Wacława Radeckiego. 2. Wykład inauguracyjny Stanisława Kalinowskiego O pojęciu rzeczywistości. 3. Wykład wstępny z psychologii ogólnej Wacława Radeckiego.

Dr. Kazimierz Soński wygłosił w cyklu odczytów, urządzonych przez Polskie Muzeum Szkolne we Lwowie, cztery odczyty, a mianowicie: dnia 16. lutego 1920 „Co to jest psychologia wychowawcza“; dnia 25. lutego, 3. i 10. marca „Psychologia uczenia się“.

Prof. Dr. Zdzisław Krygowski wygłosił dnia 19. lutego 1920 w Toruniu, w czasie uroczystego obchodu urządzonego w rocznicę urodzin Kopernika staraniem Towarzystwa przyrodników im. Kopernika w Poznaniu i przy współudziale Poznańskiego Towarzystwa krajoznawczego i Towarzystwa Naukowego w Toruniu, odczyt „Mikołaj Kopernik, jego poprzednicy i następcy“.

a

Filozofia w uniwersytetach polskich.

Półroczcie zimowe 1917/18.

I. Uniwersytet lwowski:

Prof. Dr. K. Twardowski: Teoria poznania, 4 g. — Logika tradycyjna (wykład i ćwiczenia), 1 g. — Ćwiczenia filozoficzne dla początkujących, 1 g. — Seminaryum filozoficzne: Lektura i interpretacja Descartes'a *Meditationes de prima philosophia*. Wypracowania pisemne, 2 g. — Ćwiczenia eksperymentalne z zakresu psychologii wrażeń wzrokowych, (wspólnie z asystentem Drem Błachowskim), 1 g. — Prace samodzielne z zakresu psychologii eksperymentalnej (wspólnie z asystentem Drem Błachowskim), 4 g. — Prof. Dr. M. Wartenberg: Wstęp do filozofii, 4 g. — O filozofii Schopenhauera, 1 g. — Seminaryum filozoficzne, 2 g.

II. Uniwersytet krakowski:

Prof. Dr. Wł. Heinrich: Psychologia, 5 g. — Seminaryum filozoficzne, 2 g. — Pracownia psychologiczna dla samodzielnych, 3 g. — Prof. Dr. W. Rubczyński: Logika i zasady badań, 4 g. — Początki filozofii w Polsce, 1 g. — Seminaryum filozoficzne: Arystotelesa teoria dowodu czyli *Analityka II*, 2 g. — Prof. Dr. T. Garbowski: Ciało i dusza, 2 g. — Prawda i rzeczywistość, 3 g. — Seminaryum filozoficzne: Zagadnienie rzeczywistości, 2 g. — Prof. Dr. Śleszyński: Wstęp do metodologii matematyki, 2 g. — Doc. pryw. Dr. Taylor (na wydziale prawa i administracji): Nowe kierunki metodologiczne w teorii ekonomii, 1 g.

III. Uniwersytet warszawski:

Prof. Dr. J. Łukasiewicz: Logika, 3 g. — Teoria stosunków, 2 g. — Seminaryum filozoficzne, 2 g. — Dr. Wł. Tatarkiewicz: Filozofia hellenizmu i wicków średnich, 2 g. — Idealizm etyczny, 2 g. — Seminaryum filozoficzne: Ćwiczenia z zakresu etyki, 2 g. — E. Abramowski: Psychologia doświadczalna, 5 g. — Ćwiczenia z psychologii doświadczalnej, 2 g. — E. Jarra (na wydziale prawa i nauk państwowych): Seminaryum filozofii prawa, 1 g.

Półroczcie letnie 1917/18:

I. Uniwersytet lwowski:

Prof. Dr. K. Twardowski: Początki filozofii nowożytnej, 3 g. — Logika tradycyjna (wykład i ćwiczenia), 1 g. — Ćwiczenia filozoficzne dla początkujących, 1 g. — Seminaryum filozoficzne: Lektura i interpretacja Descartes'a *Meditationes de prima philosophia* (c. d.). Wypracowania pisemne, 2 g. — Prace samodzielne z zakresu psychologii eksperymentalnej, 4 g. — Prof. Dr. M. Wartenberg: Główne zagadnienia metafizyki, 3 g. — Stosunek Kanta do metafizyki, 1 g. — O filozofii Schopenhauera (c. d.), 1 g. — Seminaryum filozoficzne: Kanta Krytyka czystego rozumu, 2 g. — Doc. pryw. Dr. St. Błachowski: O pamięci, 2 g. — Ćwiczenia eks-

b

perymentalne z zakresu psychologii wrażeń wzrokowych, 1 g.

II. Uniwersytet krakowski:

Prof. Dr. Wł. Heinrich: Teoria poznania, 5 g. — Seminaryum filozoficzne, 2 g. — Pracownia psychologiczna dla starszych. — Prof. Dr. W. Rubczyński: Dzieje filozofii greckiej od śmierci Sokratesa, 4 g. — Niezniszczalność ducha jako problem etyczny i metafizyczny, 1 g. — Seminaryum filozoficzne: Husserl i jego krytycy — referaty i dyskusje ze szczególnym uwzględnieniem Geysera „*Neue und alte Wege der Philosophie*“, 2 g. — Prof. Dr. T. Garbowski: Teoria bytu, 3 g. — Filozofia Bergsona, 2 g. — Seminaryum filozoficzne: Zagadnienie rzeczywistości, 2 g. — Prof. Dr. Śleszyński: Wstęp do metodologii matematyki, 2 g. — Doc. pryw. Dr. A. Peretiatkowiez (na wydziale prawa i administracji): Historia filozofii prawa (na tle teorii etycznych), 4 g.

III. Uniwersytet warszawski:

Dr. Wł. Tatarkiewicz: Filozofia wieków średnich i Odrodzenia, 2 g. — Estetyka, 2 g. — Proseminaryum filozoficzne, 1 g. — Seminaryum filozoficzne: Prace z dziedziny etyki, 2 g. — E. Abramowski: Psychologia doświadczalna, 5 g. — Ćwiczenia z psychologii doświadczalnej i seminaryum, 2 g. — Dr. T. Kotarbiński (w zastępstwie prof. Dra J. Łukasiewicza): Rozbiór pojęć metodologii ogólnej, 2 g. — Seminaryum filozoficzne: Ćwiczenia z zakresu metodologii ogólnej, 2 g. — E. Jarra (na wydziale prawa i nauk państwowych): Filozofia prawa, 4 g. — Historia filozofii prawa w Polsce, 1 g.

Półroczcie letnie 1918/19¹⁾.

I. Uniwersytet krakowski:

Prof. Dr. Wł. Heinrich: Rozwój zagadnień filozoficznych, 5 g. — Seminaryum filozoficzne, 2 g. — Pracownia psychologiczna dla starszych, 3 g. — Prof. Dr. W. Rubczyński: Dzieje filozofii greckiej po Arystotelesie, 4 g. — Metafizyczne konsekwencje etyki. Część II. O duchowej mocy i ładzie, 1 g. — Seminaryum filozoficzne: Rozbiory i referaty o Berkeleya teorii poznania, 2 g. — Prof. Dr. T. Garbowski: Wstęp do systemu zagadnień filozoficznych, 3 g. — Artur Schopenhauer, 2 g. — Seminaryum filozoficzne: Dawid Hume a teoria poznania, 2 g. — Prof. Dr. Śleszyński: Logika matematyczna, 2 g.

II. Uniwersytet poznański:

Prof. Dr. M. Sobeski: Historia filozofii greckiej, 4 g. — Seminaryum filozoficzne, 2 g. — Doc. pryw. Dr. St. Błachowski: Psychologia — część I., 3 g. — Psychologia pamięci ze szczególnym uwzględnieniem pedagogiki eksperymentalnej, 1 g. — Ćwiczenia z zakresu psychologii

¹⁾ W półroczu zimowym 1918/19 zawieszono były wykłady w wszystkich uniwersytetach polskich, w półroczu letnim 1918/19 w uniwersytecie lwowskim i warszawskim.

a

eksperymentalnej, 2 g. — Drka L. Dobrzyńska-Rybicka: Wstęp do filozofii, 2 g.

Półroczce zimowe 1919/20.

I. Uniwersytet lwowski:

Prof. Dr. K. Twardowski: Główne kierunki etyki naukowej, 4 g. — Ćwiczenia filozoficzne jako przygotowanie do Seminarium filozoficznego, 1 g. — Seminarium filozoficzne: Lektura i interpretacja D. Hume'a „Badań dotyczących rozumu ludzkiego“. Prace pisemne, 2 g. — Ćwiczenia z zakresu psychologii eksperymentalnej, 1 g. — Prace samodzielne z zakresu psychologii eksperymentalnej, 4 g. — Prof. Dr. M. Wartenberg: Metafizyka krytyczna, 3 g. — Od Bakona do Hume'a, 2 g. — Seminarium filozoficzne: Berkeleya „Rzecz o zasadach poznania“, 2 g. — Doc. pryw. Dr. J. Nowotny (na wydziale prawa i umiejętności politycznych): Historia filozofii prawa, 4 g.

II. Uniwersytet krakowski:

Prof. Dr. Wł. Heinrich: Teoria poznania, 5 g. — Prof. Dr. W. Rubczyński: Logika jako nauka o zasadach poprawnego myślenia i badania, 4 g. — Objawy twórczości a kwestya stosunku ducha do ciała, 1 g. — Seminarium filozoficzne: Rozbiory dzieł Spinozy i literatury o nim, 2 g. — Prof. Dr. T. Garbowski: Pragmatyzm i hominizm, 2 g. — Krytyka czystego rozumu, 3 g. — Proseminarium: Prolegomena Kanta, 2 g. — Seminarium filozoficzne: Zagadnienia poznawcze, 2 g. — Prof. Dr. Śleszyński: Wstęp do metodologii matematyki, 2 g.

III. Uniwersytet warszawski:

Prof. Dr. T. Kotarbiński: Logika Arystotelesa, 3 g. — Seminarium filozoficzne: czytanie i objaśnianie miejsc wybranych z Organonu i Metafizyki Arystotelesa, 2 g. — Kurs logiki elementarnej, 2 g. — Prof. Dr. St. Leśniewski: Podstawy teorii klas, 3 g. — Ćwiczenia z zakresu podstaw matematyki, 2 g.

IV. Uniwersytet poznański:

a) Trymestr jesienny¹⁾:

Prof. Dr. M. Sobeski: Historia filozofii od Arystotelesa do początków średniowiecza, 4 g. — Seminarium filozoficzne: Hume, Badania dotyczące rozumu ludzkiego. Lektura i referaty, 2 g. — Prof. Dr. A. Peretiatkiewicz: Historia filozofii prawa (na tle teorii etycznych)²⁾, 3 g. — Seminarium z filozofii politycznej. Rousseau, Umowa społeczna, 2 g. — Prof. Dr. Żółtowski: Filozofia Platona, 2 g. — Logika w świetle Platona i Plotyna, 2 g. — Seminarium filozoficzne (Konwersatorium w związku z wykładami), 2 g. — Prof. Dr. Stefan Błachowski:

¹⁾ W programie wykładów Uniwersytetu poznańskiego mowa jest nie o trymestrach, lecz o półroczu jesiennym i zimowym chociaż chodzi najwyraźniej o kursy trzymiesięczne.

²⁾ Ten sam wykład (w poniedziałki i wtorki od 6-7^{1/2} w Lectorium Lubrańscii) ogłoszony jest także na Wydziale prawa i nauk ekonomiczno-politycznych pod zmienionym tytułem: Historia filozofii prawa (ze szczególnem uwzględnieniem doktryn politycznych).

b

ski: Psychologia. Część II. (Myślenie, uczucia, wola), 2 g. — Psychologia pamięci. Część II., 1 g. — Główne problemy pedagogiki eksperymentalnej, 1 g. — Ćwiczenia psychologiczne, 2 g. — Drka L. Dobrzyńska-Rybicka: Wstęp do filozofii (Epistemologia, logika, etyka), 2 g.

b) Trymestr zimowy:

Prof. Dr. M. Sobeski: Historia filozofii hellenistyczno-rzymskiej i średniowiecznej, 4 g. — Seminarium filozoficzne: Descartes, „Discours de la méthode“ — lektura i referaty, 2 g. — Prof. Dr. St. Błachowski: Psychologia uczuć, 2 g. — Psychologia pracy umysłowej i jej pedagogiczne i dydaktyczne zastosowania, 1 g. — Ćwiczenia psychologiczne dla początkujących, 2 g. — Ćwiczenia psychologiczne dla tych, którzy przez 2 półroczia uczęszczali na ćwiczenia, 2 g. — Prace samodzielne z zakresu psychologii eksperymentalnej. — Prof. Dr. Bystroń: Logika nauk humanistycznych (łącznie z ich propedeutyką), 2 g. — Ćwiczenia z logiki formalnej, 1 g. — Dr. W. M. Kozłowski: Logika i teoria nauk, 3 g. — Prof. Dr. Peretiatkiewicz: Seminarium z filozofii społecznej: Rousseau, „Umowa społeczna“, 1 g.

V. Uniwersytet wileński:

Prof. Dr. Wincenty Lutosławski: Historia filozofii, 2 g. — Metafizyka, 2 g. — Seminarium filozoficzne, 2 g. — Prof. Włodzimierz Szyłkarski: Historia filozofii greckiej. Cz. I.: filozofowie przed Sokratesem, 2 g. — O filozofii Mickiewicza i Słowackiego, 2 g. — Ćwiczenia seminaryjne z zakresu filozofii greckiej, 3 g. — Dr. Władysław Tatarakiewicz: Etyka, 3 g. — Ćwiczenia z zakresu etyki, 2 g. — Seminarium filozoficzne z zakresu etyki, 2 g. — Dr. Władysław Horodyski: Dzieje filozofii nowożytnej, Część I., 2 g. — Józef Gołuchowski, filozof romantyk, 1 g. — Wstęp do filozofii (Podstawy terminologiczne), 1 g. — Konwersatorium metodologiczne, 2 g. — Prof. Dr. Marian Zdziechowski: Podstawy duchowe kultury nowoczesnej, 2 g.

Filozofia w Wyższych Kursach Polskich w Petersburgu.

Kursy te powołane zostały do życia w wrześniu 1916 staraniem Tow. Miłośników historii i literatury. W półroczu zimowym 1916/17 wykładali m. i.: Prof. Baudouin de Courtenay: Charakterystyka psychologiczna ogólna języka polskiego. — Prof. L. Petrażycki: Filozofia historii jako socjologia — Ks. rektor I. Radziszewski: Historia filozofii powszechnej. — Ks. prof. A. Szymański: Historia filozofii w Polsce w XIX. w. — W półroczu letnim 1916/17.: Prof. M. Zdziechowski: Podstawy duchowe kultury współczesnej. — Prof. Baudouin de Courtenay: Charakterystyka psychologiczna języka polskiego. — Ks. rektor I. Radziszewski: Historia filozofii powszechnej. — Ks. prof. A. Szymański: Historia filozofii w Polsce w XIX. w.

a

Filozofia w Wyższych Polskich Kursach Naukowych (Polskiem Kollegium Uniwersyteckiem) w Kijowie.

Półroczce zimowe 1917/18: Prof. H. Jakubanis: Wstęp do filozofii, 2 g. — Dr. M. Treter: Problemy i metody estetyki współczesnej, 1 g. — Dr. Wł. Szumowski: Seminaryum ogólnej metodologii pracy naukowej, 2 g.

W półroczce letnim 1917/18 przekształcone zostały „Kursy“ w „Polskie Kollegium Uniwersyteckie“, w którym odbyły się następujące wykłady: Prof. H. Jakubanis: Wstęp do filozofii, 2 g. — Dr. M. Treter: Psychologiczna teoria piękna i sztuki, 1 g. — Estetyka sztuk plastycznych i muzyki, 1 g. — Ćwiczenia estetyczne: Wspólna lektura i interpretacja Hanslicka „O pięknie w muzyce“, 1 g. — B. Szyszkowski: Z zagadnień filozofii przyrody, 1 g. — O budowie materii, 1 g. — Dr. Wł. Szumowski: Z dziejów nauk w Polsce. (Filozofia. Nauki matematyczno-przyrodnicze), 1 g. — Dr. J. Wilczyński: Życie umysłowe zwierząt, 1 g.

Polskie Towarzystwo filozoficzne we Lwowie.

XV. Zwyczajne Walne Zgromadzenie członków odbyło się dnia 12. lutego 1920. Zagajając zebranie, Przewodniczący poświęcił słowa pamięci zmarłemu w r. 1919 członkowi wspierającemu Drowi Zygmuntowi Matkowskiemu, po czym Sekretarz odczytał XVI. Sprawozdanie Wydziału za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1919. — Według tego sprawozdania liczba członków wynosiła z końcem roku 1919 ogółem 141, w tem 5 założycieli, 82 czynnych, 54 wspierających. W ciągu roku 1919 odbyło się sześć posiedzeń naukowych [zob. Ruch fil. V. str. 58 b — 60 a; 92 b], jedno zwyczajne Walne Zgromadzenie w dniu 24. maja 1919 [zob. Ruch fil. V. str. 39 a] oraz jedno Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie w dniu 25. października 1919 [zob. Ruch fil. V. str. 60 b]; statut zmieniony w myśl uchwały tego Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia zatwierdzony został rozporządzeniem Namiestnictwa z dnia 10. grudnia 1919

82.132/XII
2.127. — Ku uczczeniu pamięci Dra

Bronisława Bandrowskiego podał Wydział — podobnie jak w latach poprzednich — w rocznicę Jego skonu odpowiedni artykuł do dzienników, zapraszając do dalszych składek na fundusz wydawnictwa pism Zmarłego. Pamięci Dra Adama Stögbauera nie można było w r. 1919 w sposób analogiczny uczcić, a to z powodu położenia, w jakim się Lwów znajdował w pierwszych miesiącach tego roku. — W roku 1919 ukazały się dwa dalsze tomy publikacji Towarzystwa; jednym z nich jest drugie wydanie tomu I.: D. Hume, Badania dotyczące rozumu ludzkiego [w przekładzie J. Łukasiewicza i K. Twardowskiego]. Nadto przystąpiło Towarzystwo do publikowania nowej seryi swych wydawnictw p. t. „Badania psychologiczne“. Uka-

b

zał się I. tom tej seryi, zawierający dwie prace Dra Stefana Błachowskiego: „O wrażeniach położenia i ruchu. Odtwórcze wyobrażenia węchowe w stosunku do wzrokowych i słuchowych“. — Na częściowe pokrycie kosztów wydania przekładu Hume'a Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przyznało Towarzystwu zasiłek w kwocie 3.000 K., przyrzekając zarazem i nadal popierać Towarzystwo. — Biblioteka Towarzystwa liczyła z końcem r. 1919 dzieł 404 t. j. powiększyła się w r. 1919 o 6 dzieł, częściowo otrzymanych w darze. — Dochody Towarzystwa w tym roku wynosiły 13.003-65 K., rozchody — 12.294-82 K., pozostałość — 708-83 K. — Fundusz wydawnictwa pism ś. p. Dra Bronisława Bandrowskiego wzrósł do kwoty 2.616-68 K., fundusz zaś wydawnictwa pism ś. p. Dra Adama Stögbauera do kwoty 1.682-96 K. — Wydział uchwalił przystąpienie Towarzystwa do powstającego we Lwowie Związku Polskich Towarzystw Naukowych. — Na podstawie uchwalonego przez Wydział regulaminu dla sekcji, których powstawanie w łonie Towarzystwa przewiduje nowy statut, zawiązała się w r. 1919 Sekcja logiczna z Drem Kazimierzem Ajdukiewiczem jako przewodniczącym a Drem Karolem Frenklem jako sekretarzem. Ogółem liczyła Sekcja 13 członków i odbyła do dnia 31. grudnia 1919 dziewięć posiedzeń, na których zajmowano się czytaniem i omawianiem dzieła Russella i Whiteheada „Principia mathematica“.

Wysłuchawszy streszczonego powyżej sprawozdania Wydziału, uchwalilo Walne Zgromadzenie jednomyślnie bez dyskusji na wniosek Komisji rewizyjnej, przedstawiony przez Prof. Dra M. Ernsta, udzielić Wydziałowi absolutorium z jego czynności w roku 1919.

Wobec tego, że nowy statut Towarzystwa zmienia po części skład Wydziału Towarzystwa, członkowie Wydziału oraz ich zastępcy, wybrani na Walnym Zgromadzeniu roku poprzedniego, (zob. Ruch filozoficzny V. str. 29 b) złożyli swe mandaty w ręce Walnego Zgromadzenia, które powołało na pięciolecie 1920—1924 do Wydziału pp. Dra Kazimierza Ajdukiewicza, Dra Edmunda Gromskiego, Dra Franciszka Smolke, Dra Kazimierza Sośnickiego, Dra Kazimierza Twardowskiego, Dra Mścisława Wartenberga, Dra Zygmunta Zawirskiego. Członkami Komisji rewizyjnej zostali na rok 1920 wybrani Prof. Dr. Marcin Ernst z grona członków czynnych i Starszy Radca Napoleon Dorożewski z grona członków wspierających.

Na wniosek Wydziału uchwalilo Walne Zgromadzenie wygotować i przesłać Władzom szkolnym oraz innym czynnikom interesowanym memoriał w sprawie nauki propedeutyki filozoficznej w szkołach średnich.

Prof. Dr. M. Ernst wniosł, aby Wydział Towarzystwa porozumiał się z wydawnictwem „Ruchu filozoficznego“ celem umożliwienia członkom Towarzystwa otrzymywania „Ruchu filozo-

a

ficznie" bezpłatnie lub za połowę ceny prenumeracyjnej. Wniosek ten Walne Zgromadzenie uchwaliło przekazać Wydziałowi do rozpatrzenia i załatwienia. Na tem Przewodniczący zamknął obrady Walnego Zgromadzenia.

Wydział Towarzystwa odbył swe pierwsze po Walnem Zgromadzeniu posiedzenie dnia 26 lutego b. r. i ukonstytuował się, wybierając przewodniczącym Prof. Dra Kazimierza Twardowskiego, zastępcą przewodniczącego Prof. Dra Mscisława Wartenberga, sekretarzem Dra Kazimierza Ajdukiewicza, zastępcą sekretarza Dra Zygmunta Zawirskiego, skarbnikiem Dra Franciszka Smolkę, bibliotekarzem Dra Edmunda Gromskiego, administratorem wydawnictw Dra Kazimierza Sośnickiego.

ORGANIZACYE.

Kursa religijno-filozoficzne urządzone staraniem Związku katolickiego Polek pod kierownictwem Ks. Prof. Dra St. Kobyłeckiego rozpoczęły się w Warszawie dnia 28. października 1919 wykładem wstępnym ks. K. Lutosławskiego „O potrzebie filozofii w wykształceniu ogólnem“. Kursa mają na celu pogłębienie i rozszerzenie wykształcenia naszej inteligencji, w szczególności młodzieży akademickiej, w zakresie religii i danie jej podstaw wykształcenia filozoficznego, jak również przygotowanie osób, chcących uzyskać prawo nauczania religii. Program na r. 1919/20 obejmuje między innymi psychologię, logikę, teorię poznania, historię filozofii i pedagogikę, metafizykę i etykę.

KONKURSY.

Berlińskie Towarzystwo Filozoficzne rozpisało w maju 1919 ku uczczeniu 150. rocznicy urodzin Hegla konkurs na temat: Heglowskie pojęcie społeczeństwa i jego wpływ. Nagroda wynosi 1000 marek. Termin oddania prac upływa z dniem 1. maja 1920.

Wydział filozoficzny Uniwersytetu berlińskiego rozpisał konkurs na temat: „Wpływ Teofrasta na angielskich characterwriters w. XVII.“. Termin oddania prac upływa z dniem 4. czerwca 1920.

VARIA.

Biblioteka im. Biegańskiego otwarta została w r. 1917 w Częstochowie. Biblioteka ta, o charakterze publicznym, posiada 4 działy, z których jeden obejmuje m. i. filozofię.

Tablicze pamiątkowe Dra Wł. Biegańskiego umieszczono staraniem Towarzystwa lekarskiego w szpitalu NP. Maryi w Częstochowie, w którym Zmarły był przez długie lata lekarzem naczelnym.

Biblioteka Teozoficzna powstaje staraniem Polskiego Towarzystwa Teozoficznego na Śląsku cieszyńskim. Ewentualne dary w książkach nadsyłać należy na ręce p. Andrzeja Kajfosa, Nydek Nr. 154. Poczta Bystrzyca.

b

L'oeuvre internationale de Louvain. Taka jest nazwa zrzeszenia, którego celem jest odbudowanie uniwersytetu i biblioteki w Louvain, spalonych przez Niemców dnia 26. sierpnia 1914. Obok Komitetu międzynarodowego uczonych, artystów i literatów istnieją w łonie zrzeszenia tego Komitety narodowe, których działalność ujmuje w jednolitą całość Komisaryat generalny w Louvain. Jego organem jest dwumiesięczny Biuletyn, który ma być łącznikiem pomiędzy poszczególnymi Komitetami narodowymi i informować o postępach sprawy. Pierwszy numer Biuletynu ukazał się w październiku 1919.

Międzynarodowy Instytut Pośredniczący (Institut Intermédiaire International, La Haye) powstał w Hadze. Jego zadaniem jest „pośredniczyć pomiędzy wszystkimi, którzy pragną powiększyć swój zasób wiadomości o zagranicznych instytucjach lub faktach natury naukowej“. Organem Instytutu jest Biuletyn, którego pierwszy zeszyt ukazał się z datą: styczeń-kwiecień 1919.

Ku czci ś. p. Prof. Dra Zygm. Janiszewskiego.

Ku uczczeniu pamięci Prof. Dra Zygmunta Janiszewskiego, zmarłego dnia 3. stycznia 1920, odbyło się we Lwowie dnia 5. lutego 1920 posiedzenie Towarzystwa Matematycznego, na którym Dr. Hugo Steinhaus wygłosił odczyt o jego życiu i pracach, w Warszawie zaś dnia 29. lutego 1920 uroczysty obchód, urządzony staraniem Warszawskiego Instytutu Filozoficznego i Koła matematyczno-fizycznego Studentów Uniwersytetu Warszawskiego; na obchodzie tym przemawiali Prof. Dr. S. Dickstein, Prof. Dr. Stefan Mazurkiewicz i ks. Sieczka, przewodniczący Koła matematyczno-fizycznego.

WIADOMOŚCI OSOBISTE.

Dr. Józef Rostański, emerytowany profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, został w listopadzie 1919 r. powołany ponownie do służby czynnej w charakterze zwyczajnego profesora historii nauk biologicznych i botaniki w Uniwersytecie Jagiellońskim.

Dr. Ludwik Birkenmajer, nadzwyczajny profesor historii nauk ścisłych w Uniwersytecie Jagiellońskim, został w grudniu 1919 profesorem zwyczajnym.

Dr. med. i fil. Władysław Szumowski zamianowany został postanowieniem Naczelnika Państwa z 23. stycznia 1920 zwyczajnym profesorem historii i filozofii medycyny na Wydziale lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Dr. Floryan Znaniński został mianowany nadzw. profesorem filozofii w Uniwersytecie poznańskim. Dr. Znaniński był poprzednio profesorem (Lecturer) na socjologicznym Wydziale Uniwersytetu w Chicago i delegatem do studyów nad imigracją i amerykanizacją z ramienia Carnegie Corporation w New-Yorku.

a

Dr. W. M. Kozłowski został powołany do objęcia wykładów w Uniwersytecie poznańskim z zakresu metodologii i teorii nauk przyrodniczych i humanistycznych.

NEKROLOGIA.

Władysław Biegański, członek czynny Warszawskiego Towarzystwa Naukowego i Polskiego Towarzystwa Filozoficznego we Lwowie, prezes Tow. lekarskiego w Częstochowie, członek honorowy towarzystw lekarskich w Królestwie, Galicji i Poznańskim, ur. w r. 1857 w Grabowie w W. Ks. Poznańskim, zmarł w Częstochowie w ostatnich dniach stycznia 1917 r. Był wychowankiem uniwersytetu warszawskiego, w którym prócz medycyny studiował też filozofię i który opuścił w r. 1880 z dyplomem lekarza. W r. 1882 odbył kilkumiesięczne dalsze studia w Berlinie i Pradze. W r. 1883 osiadł w Częstochowie, gdzie do r. 1906 piastował godności zrazu lekarza miejskiego, następnie lekarza naczelnego w szpitalu N. P. Maryi, starszego lekarza oddziału Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej i lekarza fabrycznego dwóch większych zakładów. W r. 1906 usunął się w zacisze życia prywatnego, oddając się pracy lekarskiej w swem ambulatoryum domowym i pracy naukowej. — Napisał m. i.: Logika medycyny, 1894; 2. wyd. 1908. — Medycyna i filozofia, 1896. — Spółczesna kazuistyka lekarska przed sądem logiki, 1896. — Zagadnienia ogólne z teorii nauk lekarskich, 1897. — Myśli i aforyzmy o etyce lekarskiej, 1898. — Studya logiczne. I. Myślenie logiczne a kojarzenie wyobrażeń. Przegląd filozoficzny I. 1898. — Geneza pojęć. Tamże III. 1900. — Istota sądu. Tamże IV. 1901. — Sprzeczne kierunki w biologii: mechanizm i witalizm. Księga zbiorowa „Myśl“ 1901. — Kilka uwag o ruchu krytyczno-filozoficznym w naszej literaturze i o pracy Biernackiego „Zasady poznania lekarskiego“. Przegląd lekarski 1902. — Rozpoznawanie jako metoda logiczna. Ateneum 1904. — O celowości w zjawiskach patologicznych. Krytyka lekarska 1904/05. — Neowitalizm w współczesnej biologii. Tamże. — Neo-Vitalismus in der modernen Biologie. Annalen der Naturphilosophie IV. 1905. — Pojęcie przyczynowości w biologii. Krytyka lekarska 1906. — O celowości w zjawiskach patologicznych. Przegląd filozoficzny IX, 1906. — Ueber die Zweckmässigkeit in den pathologischen Erscheinungen. Annalen der Naturphilosophie V. 1906. — Podręcznik logiki i metodologii ogólnej dla szkół i samouków, 1907; 3. i 4. wyd. 1916. — O współczesnej filozofii przyrody. Tygodnik lekarski lwowski 1907 i Przegląd filozoficzny X. 1907. — O filozofii Mickiewicza. Tamże. — O wnioskowaniu indukcyjnym. Tamże. — Analogia i jej znaczenie w badaniu naukowym. Tamże. — Teleologia a witalizm. Tygodnik lekarski lwowski 1909. — Wnioskowanie z analogii, 1909. — Medizinische Logik. Kritik der aerztlichen Erkennt-

b

nis, 1909. — Metodyka teleologii. Spraw. Tow. nauk. warsz. 1910. — Neo-teleologia. Tamże. — Czem jest logika? Tamże. — Traktat o poznaniu i prawdzie, 1910. — Teorya logiki, 1912. — Sposobowość logiczna w świetle algebry logiki. Spraw. Tow. nauk. warsz. 1912. — Czwarta postać wnioskowania z analogii. Tamże 1913. — O filozofii fikcji Vaihingera. Przegląd filozoficzny XVI. 1913. — Teorya poznania ze stanowiska zasady celowości, 1915. — Etyka ogólna. Wydana ze spuścizny rękopiśmiennej pod redakcją Wł. Tatarkiewicza. 1918.

Drka fil. Marya z Wędrychowskich Cyrus-Sobolewska, współpracowniczka Ruchu filozoficznego w r. 1914, zmarła w Zakopanem 4. lutego 1920, przeżywszy lat 27.

KSIĄŻKI NADEŚLANE REDAKCYI.

Askenazy S. Napoleon a Polska. Tom I. II. III. Warszawa, 1919.

Bory J. Dr. U podwalin Rzeczypospolitej. Uwagi o szkole i wychowaniu. Lwów, 1919.

Ćwikliński L. Kilka uwag o zadaniach i organizacji nauki polskiej. Poznań, 1919.

Dąbkowski P. Dr. Zarys prawa polskiego prywatnego. Lwów, 1920.

Demianowski A. Dr. Rzadki przypadek omamów zmysłowych u neurastenika. Gazeta lekarska, Warszawa, 1920. 3.

Demianowski A. Dr. O samoistne stanowisko psychiatrii w programie studyum lekarskiego. Kraków, 1919.

Einhorn D. Dr. Archigonie und Deszendenztheorie. Bologna, 1914.

Einhorn D. Dr. Ueber die wahre Bestimmung der Geschichtsschreibung der Philosophie. Berlin, 1915.

Einhorn D. Dr. Xenophanes. Wiedeń i Lipsk, 1917.

Einhorn D. Dr. Der Kampf um einen Gegenstand der Philosophie. 2. Aufl. Wiedeń i Lipsk, 1917.

Einhorn D. Dr. Begründung der Geschichte der Philosophie als Wissenschaft. Wiedeń i Lipsk, 1919.

Gawecki B. O wartości nauki. Warszawa, 1918. Księga zbiorowa Szpitala dla umysłowo i nerwowo chorych „Kochanówka“ pod Łodzią. Łódź, 1918.

Łempicka W. v. Räumliche Farbmischung auf der Netzhaut. Lipsk, 1918.

Majchrowicz Fr. Dr. Historia pedagogii. Tom I. Lwów, 1920.

Peretiatkowiez A. Dr. Idea umowy społecznej w rozwoju historycznym. Poznań, 1920.

Platon. Eutyfron. Obrona Sokratesa. Krypton. Przełożył, wstępem, objaśnieniami i ilustracyami objaśnił Wł. Witwicki. Lwów-Warszawa, 1920.

Towiański A. Wybór pism i nauk. Opracował Dr. St. Pigoń, Kraków.

Najnowsze wydawnictwa Polskiego Towarzystwa Filozoficznego:

Skład główny w Książnicy Polskiej Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych (Lwów, Małeckiego 5).

Hume: Badania dotyczące rozumu ludzkiego. Przekład J. Łukasiewicza i K. Twardowskiego. Wydanie drugie. Lwów 1919. Cena M. 7.

Błachowski Stefan: Nastawienia i spostrzeżenia. Lwów 1917. Cena M. 2·10.

Błachowski Stefan: O wrażeniach położenia i ruchu. Odtwórcze wyobrażenia węchowe w stosunku do wzrokowych i słuchowych. Lwów, 1919. Cena M. 4·20. (Badania psychologiczne, I).

PRZEGLĄD FILOZOFICZNY,

założony przez Władysława Weryhę, wychodzi kwartalnie pod redakcją Dra Maryana Borowskiego. — Prenumerata roczna wynosi 15 M., półroczna 8 M. Cena kwartalnego zeszytu 4 M.

Adres Redakcyi i Administracyi: Warszawa, Piękna, 44.

W Administracyi Ruchu filozoficznego

zamawiać można następujące publikacje:

- Balicki Z. Dr.,** Hedonizm jako punkt wyjścia etyki. Odb. z Przeglądu Filozoficznego. Warszawa, 1901. M. 2.
- Cabot R. Dr.,** Dyskusya wojownicza. I. Poszukiwanie prawdy. Przekład W. M. Kozłowskiego. Warszawa. M. 1.
- Gomperz H. Dr.,** Krytyka hedonizmu. Przełożył z upoważnienia autora A. Krasnowolski. Warszawa. M. 2.
- Gosiewski Wł.,** Zarys teoryi matematycznej monadologii. Odb. z Przeglądu Filozoficznego. Warszawa, 1901. M. 1.
- Gumpłowicz L. Prof. Dr.,** Ibn Chaldun. Socyolog arabski XIV. wieku. Odb. z Przeglądu Filozoficznego. Warszawa, 1899. M. 1.
- Guyau M.,** Zagadnienia estetyki współczesnej. Przekład St. Popowskiego. Warszawa. M. 3.
- Helmholtz H. Dr.,** Liczenie i mierzenie z punktu widzenia teoryi poznania. Przekład Prof. Dra L. Silbersteina. Warszawa. M. 2.
- James W. Prof.,** Natóg. Szkic psychologiczny. Tłumaczył R. Radziwiłłowicz. Warszawa, 1901. M. 1.
- König E.,** Wilhelm Wundt jako psycholog i filozof. Przełożyli z 2. wyd. niemieckiego St. Brzozowski i A. Krasnowolski. Warszawa. M. 2·50.
- Lasswitz K.,** Gustaw Teodor Fechner. Z 2. powiększonego wyd. przełożyła Dr. Regina Maliniak. Warszawa. M. 3.
- Ruskin J.,** Etyka pyłków. 10 odczytów o zasadach krystalizacyi. Przełożył W. Szukiewicz. Warszawa. M. 2·50.
- Saenger S.,** John Stuart Mill. Przełożył A. Krasnowolski. Warszawa. M. 2·50.
- Schopenhauer A.,** Rozprawa konkursowa o podstawie moralności. Przekład Z. Bassakówny. Warszawa. M. 4.
- Siebeck H.,** Arystoteles. Przełożył z 2. wyd. niemieckiego A. Krasnowolski. Warszawa. M. 2·50.
- Simmel J.,** Zagadnienia filozofii dziejów. Przełożył W. M. Kozłowski. Warszawa. M. 2·50.
- Tönnies F.,** Tomasz Hobbes. Życie jego i nauka. Przełożyła L. Karpińska. Warszawa. M. 3.
- Tołstoj L. N. hr.,** Co to jest sztuka? Z upoważnienia autora spolszczył A. J. Cohn. Warszawa. M. 2·50.
- Wundt W.,** Wstęp do filozofii. Przełożył W. M. Kozłowski. Warszawa. M. 7·50.

Koszta przesyłki każdej z tych publikacyj wynoszą 50 fenigów.

W Administracji Ruchu filozoficznego

zamawiać można następujące książki:

Twardowski Kasimir Dr.: Zur Lehre vom Inhalt und Gegenstand der Vorstellungen. Wiedeń, 1894. Cena M. 7.

Twardowski Kazimierz: O czynnościach i wytworach. Kilka uwag z pogranicza psychologii, gramatyki i logiki. Kraków, 1911. Cena M. 4-20.

Borowski Maryan: O pojęciu konieczności. Warszawa, 1910. Cena M. 7.

Kto pragnie nabyć jedną z tych książek, zechce zażądać od Administracji formularza P. K. O. w celu dokonania wpłaty. — Koszta przesyłki wynoszą 50 fenigów.

Éditeurs: FÉLIX ALCAN - Paris; NICOLA ZANICHELLI - Bologna; WILLIAMS & NORGATE - London; RUIZ HERMANOS - Madrid; THE MARUZEN COMPANY - Tokyo.

“SCIENTIA,” REVUE INTERNATIONALE DE SYNTHÈSE SCIENTIFIQUE
Paraissant tous les mois (par livraisons de 100 à 120 pages chacune).
Directeur: EUGENIO RIGNANO.

EST LA SEULE REVUE à collaboration vraiment internationale.

EST LA SEULE REVUE d'une diffusion absolument mondiale.

EST LA SEULE REVUE de synthèse et d'unification du savoir, traitant des questions fondamentales de toutes les sciences: histoire des sciences, mathématiques, astronomie, géologie, physique, chimie, biologie, psychologie et sociologie.

EST LA SEULE REVUE qui, par une enquête auprès des savants et écrivains les plus éminents des pays alliés et neutres, étudie les questions les plus importantes, — démographiques, ethnographiques, économiques, financières, juridiques, historiques, politiques, — soulevées par la guerre mondiale.

Elle a déjà publié des articles de MM.:

Abbot - André - Anthony - Arrhenius - Ashley - Bayliss - Beichman - Beneš - Bigourdan - Bohlin - Bohn - Bonnesen - Borel - Bottazzi - Bouty - Bragg - Brillouin - Bruni - Cabrera - Caracido - Carver - Castelnuovo - Caullery - Chamberlin - Charlier - Ciamician - Claparède - Constantin - Crommelin - Cvijic - Darwin - Delage - De Martonne - De Vries - Durkheim - Eddington - Edgeworth - Emery - Enriques - Fabry - Findlay - Fisher - Foà - Fowler - Fredericq - Galeotti - Golgi - Gregory - Guignebert - Hartog - Heiberg - Hinks - Inigues - Innes - Janet - Jespersen - Kapteyn - Karpiński - Kaye - Kidd - Knibbs - Langevin - Lebedew - Lloyd Morgan - Lodge - Loisy - Lorentz - Loria - Lowell - Matruchot - Maunder - Meillet - Moret - Moreaux - Muir - Naville - Pareto - Peano - Picard - Plans - Poincaré - Puiseux - Rabaud - Reuterskjöld - Rey Pastor - Righi - Rignano - Russell - Rutherford - Sagnac - Sartou - Sayce - Schiaparelli - Sergi - Shapley - Sherrington - Smoluchowski - Soddy - Stojanovich - Struycken - Svedberg - Tannery - Teixeira - Thalbitzer - Turner - Vallaux - Vialleton - Vinogradoff - Volterra - Von Zeipel - Webb - Weiss - Westermarck - Wicksell - Willey - Zeeman - Zeuthen et plus de cent autres.

„Scientia“ publie ses articles dans la langue de leurs auteurs, et joint au texte principal un supplément renfermant les traductions françaises de tous les articles non français. Elle est ainsi complètement accessible à quiconque connaît la seule langue française. (Demander un numéro spécimen au Secrétaire Général de „Scientia“, Milan).

ABONNEMENT: fr. 47,50 ou 38 sh. BUREAUX DE LA REVUE: 43, Foro Bonaparte, Milan (Italie).

Secrétaire Général: Doct. PAOLO BONETTI.

SPIS RZECZY: Kazimierz Twardowski: O przygotowaniu naukowem do filozofii. — Sprawozdania: Kotarbiński T. W sprawie potrzeb filozofii u nas. — Twardowski K. O potrzebach filozofii polskiej. — Błachowski S. W sprawie potrzeb naukowych w zakresie psychologii (Drka D. Gromska). — Harassek S. Kant w Polsce przed rokiem 1830 (Dr. Wł. Tatarkiewicz). — Przegląd czasopism: Scientia, t. XXII. XXIII. 1.—5. XXV. XXVI. XXVII. Nr. XCIII, 1.—XCV. 3. — Mind, 92. — Revue de métaphysique et de morale, XXVI. — Zeitschrift für Philosophie und philosophische Kritik, 164. — Archiv für Geschichte der Philosophie, XXIX. XXX. — Zeitschrift für Psychologie, LXXVIII. — Zeitschrift für Aesthetik und allgemeine Kunstwissenschaft, X. XI. — Zapiski bibliograficzne. — Wiadomości wydawnicze. — Wykłady, odczyty, referaty. — Filozofia w uniwersytetach polskich. — Filozofia w Wyższych Kursach Polskich w Petersburgu. — Filozofia w Wyższych Polskich Kursach Naukowych w Kijowie. — Polskie Towarzystwo filozoficzne we Lwowie. — Organizacye. — Konkursy. — Varia. — Ku czci s. p. Prof. Dra Zygmunta Janiszewskiego. — Wiadomości osobiste. — Nekrologia. — Książki nadesłane Redakcyi. — Ogłoszenia.

Red. odpowiedzialny: Dr. M. Treter.

I. Związkowa Drukarnia we Lwowie, Lindego 4.